

MALMITALON YMPÄRISTÖSUUNNITELMA

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Kestävä kehitys, Forssa

Syksy 2024

Kati Vinkki

Koulutuksen nimi
Tekijä Kati Vinkki
Työn nimi Malmitalon ympäristösuunnitelma
Ohjaaja Maria Lehtimäki

Tiivistelmä
Vuosi 2024

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Helsingissä sijaitsevan kulttuurikeskus Malmitalon tämänhetkinen tilanne ympäristövaikutusten suhteen, löytää kehityskohteet ja luoda niiden pohjalta ympäristösuunnitelma. Työn toimeksiantajana on Helsingin kaupungin Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska Helsingin kaupunki on ottanut uudessa kaupunkistrategiassaan ilmastoasiat osaksi kaikkia toimintojaan. Osana tätä isoa strategista muutosta, Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala on ottamassa käyttöön Suomen luonnonsuojeluliiton omistamaa Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää, mikä vaikuttaa yksikkötasolla myös kulttuurikeskuksiin, kuten Malmitaloon.

Opinnäytetyöhön kerättiin taustatietoa kestävästä kehityksestä, yritys vastuusta ja ympäristötaitojen johtamisesta sekä tutkimusmenetelmistä. Myös Helsingin kaupunkiorganisaatioon oli tutustuttava huolellisesti, sillä kyseessä on suuri organisaatio, jonka eri toimintojen keskinäiset suhteet oli tutkittava ja ymmärrettävä. Malmitalon toimintakulttuuriin pureuduttiin laadullisen tutkimuksen, eli haastattelujen, havainnoinnin ja Ekokompassin alkukartoituslomakkeen avulla sekä keräämällä tietoa suoraan tilaajalta. Haastateltavia oli yhteensä kuusi, ja heidät valittiin yhteistyössä tilaajan kanssa mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan saamista silmällä pitäen.

Lopputuotoksena syntyi ympäristösuunnitelma, jossa otettiin huomioon tutkimustuloksista nousseet kehityskohteet. Osa kohteista on toteutettavissa melko pienillä kustannuksilla, kun taas osa vaatii isoja investointeja. Malmitalon eri toimijat olisivat motivoituneita lajittelemaan jätteet ja kierrättämään, mutta siihen ei ole tällä hetkellä mahdollisuuksia, kuten tarvittavia lajitteluastioita, selkeitä ohjeita tai yhtenäisiä toimintatapoja. Nämä toimenpiteet eivät vaatisi kovin suuria investointeja. Isomman kustannusluokan kehityskohteena nousi esiin etenkin kiinteistön ikään liittyvät haasteet ja investointitarpeet. Lisäksi opinnäytetyö toimii tukena Ekokompassin rakentamisessa, sillä se tarjoaa kattavan kuvan Malmitalon tämänhetkisestä tilanteesta ympäristöasioiden hallinnassa ja nostaa esiin kehityskohtia.

Avainsanat Ympäristösuunnitelma, kestävä kehitys, ympäristövaikutukset, ympäristöjärjestelmät, Ekokompassi

Sivut 46 sivua ja liitteitä 11 sivua

The City of Helsinki has incorporated climate issues into all of its operations in its new city strategy. As part of this major strategic change, the Culture and Leisure Division is about to implement the Ekokompassi (EcoCompass is an environmental management system owned by Finnish Association for Nature Conservation) this year, which also affects cultural centers, such as Malmitalo, which was the subject of this thesis.

The aim of the thesis was to map the current environmental impacts of the cultural center Malmitalo in Helsinki, discover ideas for improvement and create an environmental plan based on them. The commissioner of the thesis was the Culture and Leisure Division of the City of Helsinki.

Background information on sustainable development, corporate responsibility, management of environmental skills were collected based on literature of the field and from the website. It was also necessary to familiarize oneself thoroughly with the City of Helsinki's organization, as it is a large organization whose interrelationships between its various activities had to be studied and understood. Malmitalo's operating culture was examined through qualitative research and interviews, observations were selected as research methods. Six interviewees who work in Malmitalo were selected in cooperation with the commissioner and the target was to obtain a comprehensive view from different perspectives. In addition, the initial survey form of Ekokompassi was filled in collaboration with the commissioner and information was gathered also directly from the commissioner.

The result of the work was an environmental plan that took into consideration the development targets identified from the research results. Some targets can be implemented at relatively low costs, while others require significant investments. The organizations which are operating at Malmitalo would be motivated to sort and recycle waste, but it is not currently possible because there are no necessary sorting bins, clear instructions, or uniform policies. These measures would not require very large investments. On the other hand, for a larger cost development target the challenges and investment related to the property's age were emphasized. In addition, this work supports the creation phase of Ekokompassi by providing a comprehensive view of Malmitalo's current situation in environmental management and highlighting development targets.

Keywords Environmental plan, sustainable development, environmental impacts, environmental management system, EcoCompass

Pages 46 pages and appendices 11 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kestävä kehitys ja yritysvastuu	2
2.1	Agenda 2030	3
2.2	Luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos.....	5
2.3	Yritysvastuu ja ympäristöjohtaminen	6
2.4	Julkisen sektorin rooli.....	7
2.5	Ympäristöjohtaminen	8
2.5.1	Muutosjohtaminen	8
2.5.2	Muutoshankkeen avaintekijöitä.....	9
2.6	Ympäristöjärjestelmät	10
3	Helsingin kaupunkiorganisaatio ja Malmitalo.....	11
3.1	Kaupunkiorganisaation toimintaa ohjaavat ympäristösitoumukset ja tavoitteet	11
3.1.1	Kaupunkistrategia Kasvun paikka 2021–2025	12
3.1.2	Reilun kaupan kaupunki	13
3.2	Ekokompassi	14
3.3	Malmitalo	15
3.3.1	Sidosryhmät	16
3.3.2	Malmitalon toimintaan liittyvä lainsäädäntö ympäristönäkökulmasta	17
4	Tutkimusmenetelmät.....	20
4.1	Haastattelu tutkimusmenetelmänä	21
4.2	Haastattelujen toteutus	22
4.3	Havainnointi tutkimusmenetelmänä	22
4.4	Analyysi	24
4.5	Hyvä tieteellinen käytäntö, tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	24
5	Tulokset.....	26
5.1	Jätteiden lajittelun kehittäminen	27
5.2	Käytäntöjen yhtenäistäminen	28
5.3	Siivous ja kemikaalit.....	29
5.4	Malmitalon kiinteistö.....	30
5.5	Malmitalon viestintä eri toimijoille	30
5.6	Muut esiin nousseet aiheet	31
5.7	Ekokompassin alkukartoituslomake	31
5.7.1	Toiminnan kuvaus	32

5.7.2	Jätehuolto.....	32
5.7.3	Energia ja vesi.....	33
5.7.4	Hankinnat ja materiaalinkäyttö.....	33
5.7.5	Kemikaalit ja melu.....	34
5.7.6	Logistiikka ja liikkuminen.....	35
5.7.7	Viestintä, vaikuttaminen ja luonnon monimuotoisuus.....	35
6	Ympäristösuunnitelma.....	36
6.1	Jätehuolto.....	36
6.2	Energian ja veden kulutus.....	38
6.3	Hankinnat ja materiaalinkäyttö.....	39
6.4	Kemikaalit.....	40
6.5	Viestintä, vaikuttaminen ja luonnon monimuotoisuus.....	41
7	Opinnäytetyön toteuttaminen ja prosessi.....	42
8	Johtopäätökset ja pohdinta.....	44
	Lähteet.....	47

Kuvat ja taulukot

Kuva 1.	SDG-tavoitteet.....	4
Kuva 2.	SDG-tavoitteet, joihin kulttuuri erityisesti vaikuttaa.....	13
Kuva 3.	Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä.....	14
Kuva 4.	HSY:n suunnitelma jätehuollon etusijajärjestyksen noudattamisesta.....	38
Kuva 5.	Joutsenmerkki ja EU-ympäristömerkki.....	40
Kuva 6.	Opinnäytetyön aikataulu.....	42
Kuva 7.	Tutkimuksen kulku.....	43

Taulukko 1. Malmitalon tunnistetut sidosryhmät.....	17
Taulukko 2. Lakilistaus.....	18
Taulukko 3. Tutkimuksen osa-alueet ja niiden toteutuminen tutkimuksessa.....	25

Liitteet

- Liite 1. Helsingin kaupunkiorganisaatio
- Liite 2. Haastattelukysymykset
- Liite 3. Havainnoinnin yhteydessä otettuja valokuvia
- Liite 4. Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Vastuullisuusvaatimukset ulottuvat isojen yritysten lisäksi myös muihin tahoihin, kuten pienyrityksiin, kaupunkeihin ja kuntiin. Julkisella sektorilla onkin mahdollisuus toimia ympäristöasioiden edelläkävijänä ja suunnannäyttäjänä ja esimerkiksi Helsingin kaupunki on sitoutunut kaupunkistrategiassaan 2021–2025 siihen, että ilmastonäkökulma otetaan läpäisevästi huomioon kaikessa päätöksenteossa hallinnonalasta riippumatta. Strategiassa on muun muassa määritelty, että ”tavoitteena on hiilineutraali Helsinki, joka saavuttaa tavoitteensa ja toimii esimerkkinä ja tekee enemmän kuin osuutensa ilmastonmuutoksen torjunnassa”, ja Helsinki on aikaistanut hiilineutraaliustavoitettaan vuodesta 2035 vuoteen 2030. (Helsingin kaupunki, 2021, s. 23) Malmitalon johtajan kertoman mukaan tämä vaatii toimia koko Helsingin kaupungin organisaation jokaiselta toiminnolta yksikötasolle saakka, ja esimerkiksi kulttuuripalveluiden hallinnoimalta kulttuurikeskus Malmitalolta edellytetään ympäristösuunnitelmaa. Lisäksi Malmitalossa on juuri alkanut Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakennusvaihe. (Henkilökohtainen tiedonanto, 15.5.2024)

Malmitalo on rakennettu 30 vuotta sitten, ja vuosien varrella sinne on muotoutunut oma toimintakulttuuri, jota tarkastellaan tässä opinnäytetyössä ympäristövaikutusten näkökulmasta. Ympäristövaikutusten tarkastelu ja kehityskohteiden kartoitus ovat erittäin ajankohtaisia Malmitalolle etenkin kaupunkistrategian ja Ekokompassin käyttöönoton vuoksi ja tässä työssä vaikutuksia tarkastellaan sekä talossa vuokralla olevien toimijoiden että talossa toimivan Helsingin kaupungin henkilökunnan näkökulmista katsottuna.

Työn aihe on mielenkiintoinen ajankohtaisuutensa ja käytännönläheisyytensä ansiosta, sillä työn tavoitteena on kartoittaa Malmitalon tämänhetkiset ympäristövaikutukset ja niiden kehityskohteet sekä laatia Malmitalolle lopputuotoksena ympäristösuunnitelma. Suunnitelma pyritään toteuttamaan perehtymällä teoriatasolla esimerkiksi yritysvastuuseen, kestävään kehitykseen ja julkisen sektorin rooliin vastuullisena toimijana sekä yritysvastuun edelläkävijänä. Tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin pyritään löytämään vastaukset erilaisten tutkimusmenetelmien ja Ekokompassin alkukartoituslomakkeen avulla.

Tutkimusongelma:

Millainen on kestävä kehitys, yksikötason ympäristösuunnitelma Helsingin kaupungin kulttuuripalveluille Malmitalossa?

Tutkimuskysymykset:

1. Mitä kestävä kehitykseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä Malmitalon kulttuuripalveluissa tehdään tällä hetkellä?
2. Mitä muutoksia Malmitalon kulttuuripalveluiden pitäisi tehdä, jotta toiminta olisi kestävä kehityksen mukaista?
3. Miten Malmitalon kiinteistöä voisi kehittää ja uudistaa kestävä kehityksen mukaiseksi?

2 Kestävä kehitys ja yritysvastuu

Kestävä kehitys-termin ensimmäinen vakiintunut määritelmä esiteltiin vuonna 1987, kun norjalaisen Gro Harlem Brundtlandin johtama YK:n ympäristö ja kehityksen maailmankomissio julkaisi raporttinsa nimeltään Yhteinen tulevaisuutemme. Raportissa kestävä kehitys määriteltiin siten, että se on kehitystä, joka vastaa nykypäivän tarpeisiin vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta vastata omiin tarpeisiinsa. (EUR-Lex, n.d.) Planeettamme ja ympäristömme hyvinvointiin oli kuitenkin kiinnitetty huomiota vuosikymmenten ajan jo ennen Brundtlandin raporttia. Esimerkiksi Rachel Carsonin vuonna 1962 kirjoittama kirja ”Äänetön kevät” paljasti lintukuolemien ja kasvinsuojelumyrkky DDT:n välisen suhteen ja jonka seurauksena DDT kiellettiin. Kirjan katsotaan toimineen myös lähtölaukauksena modernin luonnonsuojeluliikkeen syntyiselle sekä sille, että ensimmäistä kertaa alettiin vakavasti pohtia ympäristön ja talouden välistä suhdetta. (Sanomalehtiopisto, 2011). Myös Rooman Klubin vuonna 1972 tilaama ja julkaisema raportti ”Kasvun rajat” oli ympäristöhistoriallisesti merkittävä teos, ja siinä esiteltiin mahdollisesti ensimmäistä kertaa termi ”kestävä kehitys”. Raportin tekijät, jotka olivat merkittäviä tieteilijöitä, päättelivät teoksessaan, että jatkuva maailmanlaajuinen talouskasvu ei ole mahdollista luonnonvarojen rajallisuuden takia. (Jyväskylän yliopisto, n.d.) Rooman klubi on vuonna 1968 perustettu maailmanlaajuinen verkosto, jonka jäseniä yhdistää huoli maapallon tulevaisuudesta ja jonka jäsenistöön kuuluu merkittäviä tieteilijöitä, taloustieteilijöitä, yritysjohtajia ja entisiä valtionpäämiehiä, kuten esimerkiksi Tarja Halonen. (Club of Rome, 2024a; Club of Rome, 2024b)

Sittemmin termi kestävä kehitys on saanut lukuisia muitakin määritelmiä, joissa pyritään ottamaan huomioon kestävä kehityksen kaikki ulottuvuudet, eli ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Näiden kaikkien määritelmien sanoma on kuitenkin pysynyt suurin piirtein ennallaan, eli kestävä kehityksen on tarkoitus turvata tulevien sukupolvien elinolot maapallollamme ja Brundtlandin raportin määritelmä on edelleen ehkä tunnetuin kestävä kehityksen määritelmä.

Ympäristön ja ilmaston hyvinvointia on pyritty parantamaan viime vuosikymmenien aikana erilaisilla maailmanlaajuisilla kokouksilla ja sopimuksilla. Esimerkiksi vuonna 1972 Tukholmassa pidettiin ensimmäinen YK:n järjestämä kansainvälinen ympäristökongressi, jota pidetään merkkipaaluna kansainvälisen ympäristöhallinnon ja -yhteistyön kehitykselle. Konferenssissa perustettiin muun muassa kansainvälisiä ympäristösopimuksia sekä UNEP (UN Environment Programme), joka on YK:n ympäristöohjelma ja joka keskittyy muun muassa maapallon kestäväan kehitykseen (Ympäristöministeriö, 2022). YK:n Ympäristön ja kehityksen huippukokous Rio de Janeirossa vuonna 1992 puolestaan toimi alkusysäyksenä YK:n säännönmukaisille kokouksille (Halonen ym., 2017, s. 9). Ympäristösopimusten lisäksi vuosien varrella on laadittu myös useita globaaleja ilmastopimuksia, joista tärkeimpiä ovat YK:n ilmastopimus 1992 ja sitä täydentävä Kioton pöytäkirja 1997, joka astui voimaan vuonna 2005, sekä viimeisimpänä Pariisissa hyväksytty YK:n ilmastopimus 2015. Pariisin sopimuksessa globaali ilmaston lämpeneminen pyritään rajoittamaan kahteen asteeseen, mutta pyritään pääsemään 1,5 asteen tasoon suhteessa esiteolliseen aikaan. (Halonen ym., 2017, s. 9)

2.1 Agenda 2030

Maailmanlaajuisesti on siis havahduttu siihen, että ilmaston lämpeneminen ja ympäristön tilan heikkeneminen ovat uhkia koko planeettamme hyvinvoinnille. Vuosikymmenien varrella solmitut ilmasto- ja ympäristösopimukset eivät kuitenkaan ole onnistuneet pysäyttämään ilmaston lämpenemistä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä, joten niiden lisäksi on tarvittu konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä. YK:n vuonna 2000 hyväksymissä vuosituhattavoiteissa esiteltiin kahdeksan tavoitetta, jotka liittyivät muun muassa köyhyyden puolittamiseen, parempaan terveyteen ja koulutukseen vuoteen 2015 mennessä, mutta vain yksi tavoitteista liittyi ympäristöön (United Nations, 2023).

Vuosituhattavoiteissa oli kehittämisen varaa etenkin siksi, että ne olivat suurelta osin YK:n jäsenmaiden hallitusten vastuulla ja alettiin ymmärtää, että toimintaan tarvitaan mukaan myös yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä (Halonen ym., 2017, ss. 13–14). New Yorkissa vuonna

2015 järjestetyssä huippukokouksessa YK:n jäsenmaat sopivat kestävän kehityksen tavoitteista ja toimintaohjelmasta nimeltä Agenda 2030 (Halonen ym., 2017, s. 213), joka on tällä hetkellä voimassa oleva kestävän kehityksen toimintaohjelma ihmisten, maapallon ja hyvinvoinnin hyväksi ja yleismaailmallisen rauhan edistämiseksi (Yleiskokous, 2015). Agenda 2030 tavoittelee äärimmäisen köyhyyden poistamista sekä kestävästä kehitystä, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon (Halonen ym., 2017, s. 213). Toimintaohjelmaan sisältyy 17 kestävän kehityksen tavoitetta eli SDG-tavoitetta (Sustainable Development Goals), joita on täsmennetty 169 alatavoitteella (Halonen ym., 2017, s. 13). Tavoitteet, jotka on esitelty kuvassa 1, astuivat voimaan vuoden 2016 alussa ja kaikkien maiden tulisi saavuttaa ne yhdessä vuoteen 2030 mennessä. Ne sitovat sekä köyhiä että rikkaita maita, eli ne ovat universaaleja. (Halonen ym., 2017, s. 213)

Kuva 1. SDG-tavoitteet (Suomen YK-liitto, n.d.).

2.2 Luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos

Kestävän kehityksen tavoitteissa on huomioitu myös luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja ilmastonmuutoksen uhka. Biodiversiteettikato eli luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ja ilmastonmuutos ovat viheliäisiä, globaaleja ongelmia, jotka ruokkivat toisiaan. Ilmaston lämpeneminen heikentää lajien selviytymismahdollisuuksia ja edistää vieraslajien leviämistä, mikä uhkaa luonnon monimuotoisuutta. Luonnon köyhtyminen taas edesauttaa ilmastonmuutoksen etenemistä, sillä esimerkiksi metsien monimuotoisuuden heikentyminen ja soiden kuivattaminen aiheuttavat huomattavia hiilidioksidipäästöjä. Ilmaston lämpeneminen uhkaa koko ihmiskunnan ruokahuoltoa, sillä esimerkiksi viljapeltojen kuivuessa sadot vaarantuvat. (Mattila & Avelo, 2020, s. 9)

Uutisoinnissa luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on jäänyt taka-alalle verrattuna ilmastonmuutokseen. Ilmastonmuutos saa enemmän huomiota mediassa esimerkiksi siksi, koska sen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt kuten metsäpalot ja tulvat näkyvät hyvin konkreettisesti ihmiskunnan elinoloissa. Lisäksi ilmastonmuutoksen torjumiselle on asetettu hyvin selkeitä, kansainvälisesti sitovia tavoitteita kuten aiemmin mainittu Pariisin ilmastopimus. Mutta vaikka biodiversiteettikadosta ei juuri uutisoida, etenee se jatkuvasti ihmisen toiminnan, kuten luonnonvarojen liikkakäytön ja elinympäristöjen tuhoamisen myötä. Voidaan todeta, että maapallollamme on juuri menossa kuudes sukupuuttoaalto, ja tämä kuudes sukupuuttoaalto on suurella todennäköisyydellä ihmisen toiminnan aiheuttama. (Mattila & Avelo, 2020, ss. 9–11)

On arvioitu, että luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen aiheuttaa maailmanlaajuisesti taloudellisia kustannuksia, joiden määrä on noin 10 prosenttia koko maailman bruttokansantuotteesta. Lisäksi ilmastonmuutoksen ja biodiversiteetin heikkenemisen aiheuttamat yhteiskunnalliset vaikutukset voivat olla valtavat, sillä on arvioitu myös, että ihmisten toimeentulon heikentyminen voi johtaa konfliktien lisääntymiseen ja sitä kautta jopa 700 miljoonan ihmisen pakolaisuuteen. (Mattila & Avelo, 2020, s. 9) Jos ilmastonmuutoksen annetaan edetä hallitsemattomasti eikä biodiversiteettikatoa estetä, heikentyvät kaikkien eliöiden, myös ihmisten, elinolosuhteet maapallollamme ja nyt on toimittava sekä yksilö- että yritystasolla ja kansainvälisellä tasolla, jotta maapallomme pysyy elinkelpoisena myös seuraaville sukupolville. Vaikeimpien yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuun tarvitaan lisäksi yritysten innovatiivisia ratkaisuja ja julkisen sektorin uutta säännöstöä ja kannusteita (Kosonen ym., 2020, s. 69). Yritykset ja organisaatiot ovat siis tärkeässä roolissa ilmastonmuutoksen torjumisessa ja luonnon monimuotoisuuden tukemisessa, ja niiden on tunnistettava vastuulliset toimintatavat.

2.3 Yritysvastuu ja ympäristöjohtaminen

Yritysten johto alkoi tulla tietoiseksi yritys vastuun tärkeydestä 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alkupuolella, jolloin käytettiin termiä yhteiskuntavastuu. Tunnettu malli tuolloin oli kolmen pilarin malli, eli Triple Bottom Line -malli, jonka on luonut John Elkington ja jonka mukaan yritykset tavoittelevat taloudellista kasvua mutta ottavat kuitenkin kestävyysnäkökulman huomioon kolmen eri pilarin muodossa. Kukin pilari edustaa yhtä vastuullisuuden osa-alueita, joita ovat taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen vastuu. Usein malliin lisätään neljäskin pilari, eli kulttuurinen vastuu. (Koipijärvi & Kujala, 2020, s. 22) Pilarimallin avulla yritykset ovat pystyneet hahmottamaan omia kehityskohteitaan kussakin kategoriassa, mutta malli ei ole täysin ongelmaton. Toisinaan vastuullisuusasioita voi olla hankalaa jaotella vain yhteen pilariin, koska vastuullisuusasiassa saattaa olla elementtejä useasta pilarista. Esimerkiksi puhdas vesi on sekä ihmisoikeus- että ympäristökysymys. Toinen haaste tässä Triple Bottom Line -mallissa on se, että siinä ympäristöllinen ja sosiaalinen kestävyys ovat erillään taloudellisesta kestävydestä. (Koipijärvi & Kujala, 2020, s. 24)

Seuraava taso kolmen pilarin mallille voi olla askeleen ottaminen kohti strategisempaa vastuullisuutta, jossa on tarkoitus tunnistaa yritys vastuun vaikutus arvomuodostukseen ja mahdollisuudet kilpailuetujen ja edelläkävijyyden saavuttamiseen. Yritysvastuu voi tuoda suoraa lisäarvoa esimerkiksi parantuneen myynnin kautta, ja epäsuoraa lisäarvoa esimerkiksi henkilöstön sitoutumisen tai parantuneen brandiarvon kautta, ja sitä voi olla toisinaan hankalaa mitata. (Koipijärvi & Kujala, 2020, ss. 25–27) Yritysvastuuta voidaan johtaa erilaisilla vastuullisuusmittareilla, mutta jos ne ovat irrallisia toisistaan eikä niitä arvioida tarpeeksi pitkällä aikavälillä, voi tarkastelu jäädä lyhytnäköiseksi ja suppeaksi. Jotta strateginen vastuullisuus voi toteutua, pitää yrityksen pitää pystyä sisällyttämään vastuullisuus koko organisaatioon luomalla toimiva sisäinen verkosto ja vakiintuneet toimintamallit, olipa sitten kyse minkä kokoisesta yrityksestä tahansa. Vastuullisuuden tulee sisältyä strategisesti koko yrityksen toimintaan ja toimia koko yritystä yhdistävänä linkkinä, eikä sen tule olla vain yhden asiantuntijan vastuulla. (Koipijärvi & Kujala, 2020, ss. 148–149) Yrityksen on pohdittava, mitkä vastuullisuusasiat se haluaa ottaa osaksi strategiaansa, sillä kaikki vastuullisuusasiat eivät välttämättä ole strategisia. Kuitenkin vastuullisuusteemat, joissa on selkeä muutostarve tai joissa nähdään uusia mahdollisuuksia, ja jotka ovat osa yrityksen ydinliiketoimintaa, on tärkeää sisällyttää yrityksen strategiaan. (Kurittu & Rankinen, 2023, s. 78)

2.4 Julkisen sektorin rooli

Julkisten hankintojen arvo Suomessa oli vuonna 2023 noin 45 miljardia euroa (Suomen Tietotoimisto, 2024). Helsingin kaupungin, joka on Suomen suurin julkisia hankintoja tekevä toimija (Helsingin kaupunki, 2024a), julkiset hankinnat vuonna 2023 olivat noin viisi miljardia euroa (Valtiovarainministeriö, n.d.). Julkisen sektorin valinnoilla on iso merkitys kansantaloudelle ja sen odotetaan toimivan suunnannäyttäjänä kestävässä hankinnoissa (Ympäristöhallinnon verkkopalvelu, n.d.). Julkinen sektori voi osoittaa edelläkävijyyttä ja näyttää esimerkillään huolehtivansa yhteiskuntavastuusta, vaikka toiminta eroaa voittoa tavoittelevan yrityksen toimintakulttuurista eikä kilpailuetua siinä mielessä tavoitella.

Suomen valtiolla on keskeinen rooli kestäväen kasvun mahdollistajana, mutta valtionhallinnon kyvyssä tehdä sektorien ja hallinnon rajat ylittävää yhteistyötä on parantamisen varaa. Koska julkishallinto tekee usein pieniä ja vähittäisiä päätöksiä, on muuttuminen hidasta. Yleisellä tasolla valtioiden pitäisi oppia muuttumaan ennakoivasti reaktiivisuuden sijaan, jotta uudistuskykyä pystyttäisiin parantamaan. Suomen valtionhallinnossa on lisäksi omat erityispiirteensä, kuten erillisinä silloina toimivat ministeriöt ja virastot, joiden välinen yhteistyö on heikkoa johtuen muun muassa siitä, että jokaisella ministeriöllä on omat resurssinsa. Yhteiskuntamme viheliäisiä ongelmia, kuten ilmastonmuutosta ja pandemioita, ei ratkaista ilman poikkihallinnollista yhteistyötä. (Kosonen ym., 2022, ss. 50–51)

Kaupungit ja kunnat taas pystyvät ottamaan aktiivisemmän roolin julkishallinnon kehittämisenä, koska ne ovat lähempänä kansalaisia ja pystyvät keräämään kansalaisilta dataa, jonka avulla he pystyvät osallistumaan palvelujen kehittämiseen. Esimerkiksi Helsingin kaupunki kehittää kansalaisilta saatujen käyttökokemusten perusteella jatkuvasti palveluinfrastruktuuriaan, kuten pyöräteitä. Tämän tyyppiset avoimen innovaation ja yhteiskehityksen toimintamallit mahdollistavat kansalaisten avoimen osallistumisen heitä koskeviin päätöksiin ja palveluiden kehittämiseen. (Kosonen ym., 2022, ss. 51–52)

Yhteiskunnalliset makrotason kestäväen kehityksen hankkeet voivat tarjota valtiolle, yrityksille ja kunnille hyvät puitteet kestäväälle kasvulle, eli talouskasvulle, joka tapahtuu maapallon kantokyvyn rajoissa (Kosonen ym., 2022, ss. 68–69).

2.5 Ympäristöjohtaminen

Jotta ympäristötoimet yrityksissä ja organisaatioissa voivat toteutua, tarvitaan suunnitelmallista johtamista. Vastuullinen ja kestävä johtaminen liittyy kaikkiin kestävä kehityksen ulottuvuuksiin, mutta koska tämä opinnäytetyö käsittelee ympäristöön liittyviä asioita, niin tässä keskitytään lähinnä ekologiseen kestävyteen liittyvään johtamiseen, eli ympäristöjohtamiseen. Ympäristöjohtaminen tarkoittaa sitä, että organisaatio ottaa ympäristönäkökohdat huomioon kaikessa päätöksenteossaan ja toiminnassaan (Syke, 2023).

Ympäristöön liittyvät riskit, kuten epäonnistuminen ilmastonmuutoksen hillinnässä, sään ääri-ilmiöt ja luonnonkatastrofit on tunnistettu seuraavan 10 vuoden aikana suurimmiksi globaaleiksi riskeiksi Davosissa vuosittain järjestettävässä Maailman talousfoorumissa. Tämä on suuri muutos, sillä kymmenisen vuotta sitten kyseisellä listalla ei ollut yhtäkään ympäristöön liittyvää tekijää, vaan suurimpina talouden riskeinä nähtiin tuolloin esimerkiksi pääomien romahdus ja finanssipoliittinen epävakaus. Myös yritysmaailmassa on siis havahduttu siihen, että ilmaston ja ympäristön tilan heikkeneminen muodostavat taloudellisen riskin yrityksille. Yritysten johdon ja hallitusten tulisi ymmärtää ja osata vastuullisuusasioita nykyistä paremmin sekä linjata yrityksen toimintatapoja ja sitä kautta vaikuttaa siihen, millaisia ympäristövaikutuksia yrityksen toiminnasta aiheutuu. (Kurittu & Rankinen, 2023, ss. 224–225) Toiminnasta aiheutuvat negatiiviset ympäristövaikutukset pitäisi pystyä minimoimaan, ja yritysten olisi pystyttävä muuttamaan toimintaansa kestävämpään suuntaan. Investoinnit kestäväan kehitykseen voivat olla pitkällä aikavälillä taloudellisesti kannattavia esimerkiksi parantuneen yritysmaailman ansiosta.

2.5.1 Muutosjohtaminen

Jotta vastuullisuus ja kestävyys saadaan vietyä osaksi yhtiön liiketoimintaa ja strategia tavoitteita, vaaditaan tavoitteellista muutosjohtamista (Kurittu & Rankinen, 2023, s. 117). Vahvan johtajuuden lisäksi kestävyysmuutoksen toteutuminen edellyttää selkeää näkemystä tavoitteista ja muutostarpeista (Kurittu & Rankinen, 2023, s. 120). Lisäksi on tärkeää, ettei vastuullisuustyössä keskitytä ihan jokaiseen asiaan, vaan asiat priorisoidaan ja luodaan selkeä fokus, johon tarvitaan ylimmän johdon tuki. On johdon tehtävä päättää asiat, joita halutaan muuttaa ja joita johdetaan sekä aikataulu, milloin kuhunkin asiaan keskitytään. Jotta systemaattinen polku vastuulliseen ja kestäväan toimintaan voi alkaa, niin johdon täytyy määritellä neljä elementtiä, jotka ovat: tavoitteet, toimintasuunnitelmat ja mittarit, teot ja rakenteet, ja viestintä. (Kurittu & Rankinen, 2023, ss. 124–126)

Se ei kuitenkaan pelkästään riitä, että ylin johto luo strategian ja linjaa toimintamallit. Kun organisaation toimintamalliin halutaan tehdä muutos, niin siihen vaaditaan lähijohtajan muutoksenjohtamisen taitoja, jotta henkilöstön ajattelu- ja toimintamalli saadaan muutoshankkeen tavoitteiden mukaiseksi. Tämä voi olla usein hankalaa, sillä lähijohtajan ajasta jopa 80 % voi kulua muuhun kuin johtamiseen, kuten asiantuntija- tai myyntityöhön ja todennäköisesti muutoshankkeet kariutuvatkin usein juuri siksi, koska implementoinnin johtamiseen ole varattu tarpeeksi aikaa tai resursseja. Lisäksi lähijohtajien muutoksenjohtamisen taitoihin ja niiden kehittämiseen ei juurikaan kiinnitetä huomiota, vaan ne usein rinnastetaan työnjohtamiseen vakiintuneissa oloissa. (Salminen & Viitasalo, 2023, ss. 46–47)

2.5.2 Muutoshankkeen avaintekijöitä

Muutoksessa on erityisen tärkeää, että organisaation resilienssi, eli henkilöstön muutoksensietokyky ja toimintakyky epävarmuuden vallitessa, on hyvällä tasolla. Tähän taas vaikuttaa suuresti johdon ja henkilöstön välinen luottamus, joka tarkoittaa sitä, että osapuolet luottavat toistensa motiiveihin ja aikomuksiin ja että henkilöstö luottaa johdon kykyyn suoriutua muutoshankkeesta. Muutoksen suunnittelussa onkin hyvä tuntee henkilöstön välisiä suhteita ja ajatuksia, jotta saadaan mahdollisimman kattava kuva henkilöstön muutoksensietokyvystä. Tällöin muutossuunnitelma voidaan mitoittaa sietokyvyn mukaiseksi, jolloin suunnitelmalla on paremmat mahdollisuudet toteutua. (Salminen & Viitasalo, 2023, ss. 47–49) Kestävyysmuutos on usein iso hanke yritykselle tai organisaatiolle, ja onnistuneen kestävyysmuutoksen toteuttamiseksi koko organisaation on ymmärrettävä ja sisäistettävä muutoksen tarpeellisuus ja tärkeys. Lisäksi henkilöstöä olisi hyvä valmentaa muutuskäytännön jo etukäteen, jotta se olisi mahdollisimman muutuskäytännön ja muutos voisi toteutua (Salminen & Viitasalo, 2023, s. 49).

Muutoshankkeen onnistumisessa myös viestintä on tärkeässä roolissa, ja tätä varten on syytä luoda yksityiskohtainen viestintäsuunnitelma. Heikosti suunniteltu muutosviestintä saattaa johtaa hankkeen epäonnistumiseen, kun taas liian runsas viestintä voi hukuttaa tärkeät viestit vähemmän tärkeiden viestien massaan. Viestintäsuunnitelmassa on tärkeää huomioida pääkohdat, eli mitä tehdään, miksi tehdään ja milloin tehdään. Suunnitelmassa on hyvä käydä ilmi myös hankkeen vastuujat ja aikataulu. Muutosviestinnän on hyvä olla vuorovaikutteista, koska tällöin organisaation eri jäsenten näkemykset voivat lähentyä toisiaan. Tällöin on mahdollista saavuttaa hankkeen edellyttämä, riittävän yhdenmukainen käsitys, joka parantaa henkilöstön sitoutumista hankkeeseen. Lisäksi muutosjohtajalta edellytetään avointa vuorovaikutusta ja konfliktien ratkaisukykyä, jotka edesauttavat

erilaisten näkemysten ymmärrystä ja yksimielisyyden saavuttamista. (Salminen & Viitasalo, 2023, ss. 95–101) On siis tärkeää suunnitella muutoshankkeen askelmerkit huolellisesti hyvissä ajoin, koska tällöin sillä on paremmat mahdollisuudet onnistua.

2.6 Ympäristöjärjestelmät

Ympäristöasioiden johtamisen avuksi on luotu työkaluja, jotka ovat erilaisia ympäristöjärjestelmiä. Ne auttavat esimerkiksi kaupunkeja, kuntia ja yrityksiä kehittämään, ohjaamaan ja seuraamaan ympäristöasioita kokonaisvaltaisesti ja tavoitteellisesti. Ympäristöjärjestelmä tekee ympäristötyöstä systemaattista, ja sen avulla yritys tai organisaatio voi osoittaa ottavansa ympäristöasiat huomioon toiminnassaan. Lisäksi ympäristöjärjestelmän käyttöönotto tarkoittaa sitä, että toimija sitoutuu parantamaan toimintaansa jatkuvasti ympäristöystävällisempään suuntaan. (Ekokompassi opas, 2022, ss. 3–4)

Ympäristöjärjestelmät voidaan jakaa karkeasti laajoihin ja kevennettyihin järjestelmiin. Laajoja järjestelmiä ovat esimerkiksi kansainvälinen ISO 14001 -standardi, joka on maailman tunnetuin ympäristöjärjestelmä mikä helpottaa yritysten välistä vertailua ja niiden tasa-arvoista kohtelua. EMAS-ympäristöjärjestelmä pohjautuu ISO 14001 -standardeihin, ja se perustuu EU-asetuksiin ja toimii lähinnä Euroopan talousalueella. Molempiin järjestelmiin voi saada sertifikaatin. Kevennettyjä ympäristöjärjestelmiä ovat esimerkiksi Ekokompassi, Green Office ja Green Key. Näistä Ekokompassi voidaan räätälöidä mille tahansa toimialalle, kun taas Green Office on suunnattu toimistojen ympäristöasioiden johtamiseen ja Green Key kestävään matkailuun. Toimija voi valita ympäristöjärjestelmän omien tarpeidensa mukaisesti. (Suomi.fi, 2022a) Helsingin kaupunkikonsernin toimijoiden käytössä on Ekokompassi, Green Office, ISO 14001 -standardi sekä näiden lisäksi vielä oppilaitoksille ja päiväkodeille suunnatut Vihreä Lippu- ohjelma ja OKKA-säätiön oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatti. (Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, 2022, s. 6)

3 Helsingin kaupunkiorganisaatio ja Malmitalo

Helsingin kaupungin organisaatio (Liite 1) on jaettu neljään toimialaan, jotka ovat Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Kaupunkiympäristön toimiala, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ja Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala. Lisäksi keskushallinnon alainen kaupunginkanslia vastaa kaupungin kehittämisestä. (Helsingin kaupunki, 2024b). Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala jakaantuu neljään eri palvelukokonaisuuteen, jotka ovat Kirjasto, Kulttuuri, Liikunta ja Nuoriso (Helsingin kaupunki, 2024c).

Kulttuuri-palvelukokonaisuus koostuu neljästä palvelusta, jotka ovat Kaupunginmuseo, Kaupunginorkesteri, Kulttuurin edistäminen ja Kulttuurikeskukset-palvelu, joka vastaa Helsingin alueen kulttuurikeskuksista. Nämä ovat Kanneltalo, Vuotalo, Stoa, Savoy-teatteri ja Malmitalo, joiden lisäksi kulttuuripalveluja tuotetaan Maunula-talossa (Helsingin kaupunki, 2024d). Tässä opinnäytetyössä keskitytään Kulttuurikeskukset-palveluun kuuluvaan Malmitaloon ja sen ympäristötoimenpiteisiin sekä käsitellään pintapuolisesti Helsingin kaupunkiorganisaation ympäristötoimenpiteitä.

3.1 Kaupunkiorganisaation toimintaa ohjaavat ympäristösitoumukset ja tavoitteet

Helsinki on sitoutunut useisiin ympäristötyötä tukeviin ohjelmiin, kuten Itämerihaasteeseen, Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelmaan 2022–2025, Hiilineutraali Helsinki-päästövähennysohjelmaan ja Helsingin kierto- ja jakamistalouden toimenpideohjelmaan. Lisäksi Helsingin tavoitteena on päästä ympäristöjohtamisen kansainväliseksi edelläkävijäksi, mikä edellyttää sitä, että kaupungin koko johto ja henkilöstö ovat sitoutuneet ympäristötavoitteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristöasiat on otettava huomioon myös yksikkötasolla, koska se ei riitä, että vastuu on vain palvelukokonaisuus- tai palvelutasolla.

Helsingin kaupunkiorganisaatio on linjannut, että ”ilmastonäkökulma otetaan läpäisevästi osaksi kaikkea päätöksentekoa hallinnonalasta riippumatta” (Helsingin kaupunki, 2021, s. 23). Tämä vaikuttaa kaupungin koko organisaation toimintoihin ja kaikkien toimialojen on tutkittava omia toimintojaan, kartoittaa nykytilanne ja tehdä tarvittaessa sen pohjalta muutoksia toimintaansa ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Kaupunkiorganisaatio on myös tunnistanut kestävyysmurroksen ja pyrkii muuttamaan ajattelutapaansa ja toimintakulttuuriaan. (Kestävä Helsinki, 2024)

Kestävyysmurroksen seurauksena Helsingin kaupungin palveluita ollaan parhaillaan kehittämässä ympäristötyön vahvistamiseksi. Tällä on vaikutuksensa koko organisaatioon. Kuvan palveluista Kirjastolla ja Nuorisolla on käytössään Ekokompassi, ja nyt organisaation tavoitteena on saada kaikki palvelut saman ympäristönjohtamisjärjestelmän eli Ekokompassin piiriin. Malmitalon johtaja kertoi, että Kulttuuri-palvelukokonaisuudella ei ole tällä hetkellä ympäristöryhmää, koordinointia tai johtamisrakennetta, mutta ympäristötyön organisointi on juuri aloitettu myös yksikötasolla. (Henkilökohtainen tiedonanto, 15.5.2024)

3.1.1 Kaupunkistrategia Kasvun paikka 2021–2025

Helsingin kaupunkistrategiassa Kasvun paikka 2021–2025 kerrotaan, että “Helsingin tavoitteena on kestävä kasvu, joka on sopusoinnussa ekologisten reunaehtojen kanssa”. Strategiassa on 13 painopistettä, joista yksi on taide ja kulttuuri, koska kulttuuri- ja tapahtuma-ala tarvitsee tukea koronakriisistä selviämiseen. Lisäksi kaupunki on sitoutunut strategiassaan Agenda 2030-tavoitteisiin sekä saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä. (Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, 2023, s. 6)

Helsinki on sitoutunut myös paikallistasolla arvioimaan ja raportoimaan, kuinka kestävä kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä on onnistuttu ja on tuottanut YK:lle vapaaehtoisia Agendasta teoiksi-raportteja vuosina 2019, 2021 ja 2023 (Kestävä Helsinki, 2024). Raporteissa tarkastellaan esimerkiksi jokaista SDG-tavoitetta erikseen ja arvioidaan sen toteutumista sekä kehittämistarpeita. Uusimmassa, vuoden 2023 raportissa, kerrotaan että kaupungin tärkeä teema on kulttuurinen kestävyys, ja raportin mukaan kulttuuri vaikuttaa erityisesti viiteen SDG-tavoitteeseen, jotka on esitelty kuvassa 2. (Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, 2023, s. 52)

Kuva 2. SDG-tavoitteet, joihin kulttuuri erityisesti vaikuttaa (Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, 2023).

3.1.2 Reilun kaupan kaupunki

Helsingin kaupunki täyttää Reilun kaupan kaupungin kriteerit. Reilun kaupan kaupungin kunnat ja kaupungit on kansainvälinen verkosto ja arvonimi kunnille ja kaupungeille, jotka ovat sitoutuneet kestävään ja eettiseen kulutukseen Agenda 2030 mukaisesti.

Maailmanlaajuisesti Reilun kaupan kaupungeja on yli 2 000 ja Suomessa Reilun kaupan kaupungeja ja kuntia on 15. (Reilu kauppa, n.d.-a) Arvonimi myönnetään aina vuodeksi kerrallaan, jos kriteerit täyttyvät. Hankkeella on esimerkiksi oltava kaupungin tuki, eli että kaupungissa käytetään Reilun kaupan kahvia ja teetä sekä jotain muuta reilua tuotetta, ja että kannatustyöryhmä valvoo kriteerien noudattamista ja raportoi niistä vuosittain.

Kaupungin tai kunnan on myös viestittävä Reilusta kaupasta ja osallistuttava Reilun kaupan kampanjaviikkoihin. (Reilu kauppa, n.d.-b) Reilun kaupan kaupunkina Helsingin tulee esimerkiksi tarjota työntekijöilleen Reilun kaupan kahvia ja teetä.

Reilun kaupan tuotteet täyttävät Reilun kaupan kriteerit, joissa otetaan huomioon taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristönäkökulma. Niiden tarkoitus on taata, että tuote on valmistettu kestävä kehityksen mukaisesti ja että tuottajat hyötyvät aidosti tuotannostaan. Reilu kauppa tukee heikossa maailmantaloudellisessa tilanteessa olevien maiden tuottajia, eikä esimerkiksi Euroopan Unionissa tuoteta Reilun kaupan tuotteita. (Reilu kauppa, n.d.-c)

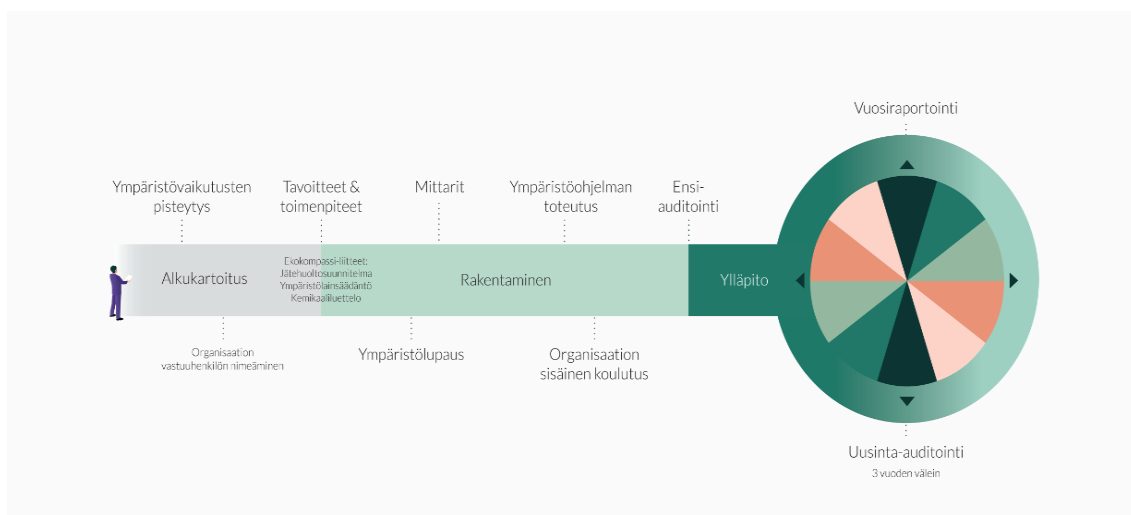
3.2 Ekokompassi

Osalla Helsingin kaupungin toimialoista on käytössään Ekokompassi, joka on kotimainen, Suomen luonnonsuojeluliiton omistama ympäristöjohtamisjärjestelmä. Se rakennetaan aina organisaation lähtökohdista ja järjestelmän rakentamisessa on kolme vaihetta: alkukartoitus, rakentaminen ja ylläpitovaihe. Tyypillisesti organisaatio on auditointivaiheessa aikaisintaan puolen vuoden kuluttua aloituksesta, mutta usein prosessissa menee noin vuosi.

Ekokompassi-sertifikaatin saa, kun riippumattoman asiantuntijan tekemä auditointi on hyväksytty ja kaikki Ekokompassin asettamat 10 kriteeriä ovat täyttyneet. Sertifikaatti on voimassa kolme vuotta kerrallaan, ja auditointi tehdään aina kolmen vuoden välein.

Välivuosina päivitetään ympäristöohjelmaa sekä raportoidaan työn etenemisestä että viestitään omalle henkilökunnalle. (Ekokompassi, n.d.-a) Ekokompassin eri vaiheet on esitelty tarkemmin kuvassa 3.

Kuva 3. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä. (Ekokompassi, n.d.-b).

Malmitalon johtajan ja tuotannosuunnittelijan kanssa käydyn keskustelun perusteella Kulttuuri-palveluista ainoastaan museoilla on käytössään Ekokompassi ja se on käytössä myös osalla Malmitalon toimijoista, kuten Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaan sisältyvillä liikunta-, nuoriso- ja kirjastopalveluilla. Kulttuuri-palvelukokonaisuus on aloittamassa järjestelmän laajamittaista käyttöönottoa vuoden 2024 aikana ja Ekokompassin käyttöönotto vaikuttaa Malmitalon toimintaan esimerkiksi siten, että toiminnasta tulee tehdä alkukartoitus, jotta järjestelmän rakentaminen voi alkaa. (Henkilökohtainen tiedonanto, 18.4.2024)

3.3 Malmitalo

Malmitalo on vuonna 1994 käyttöön otettu, pinta-alaltaan 7 765 m² kokoinen kulttuuritalo Koillis-Helsingissä aivan Malmin juna-aseman tuntumassa, ja se järjestää erilaisia kulttuuritapahtumia, kuten esitys-, tapahtuma- ja näyttelytoimintaa. Lisäksi talossa toimivat myös kirjasto, ravintola, työväenopisto, neljä taidekoulua ja nuorisopalvelun Koillisluotsi ja Operaatio Pulssi. Malmitalo järjestää vuosittain yli 400 kulttuuritilaisuutta, kuten konsertteja, elokuvia, teatteria ja koko perheen tapahtumia. Kesäisin talo järjestää myös ulkoilmatapahtumia, kuten kaupunkifestivaali Malmin tapahtumakesän Ala-Malmin puistossa Helsingissä. (Malmitalo, n.d.)

Malmitalon johtaja kertoi, että Helsingin kaupungin Kulttuuri-palvelukokonaisuus vastaa Malmitalon ohjelmatoiminnasta ja taidekasvatuksesta sekä järjestää kulttuuripitoisen ohjelman. Kulttuuri työllistää Malmitalossa yhdeksän vakituista työntekijää, kaksi projektityöntekijää ja kaksi tukityöllistettyä narikassa. Kaupunkiympäristön toimiala, joka on yksi Helsingin kaupungin neljästä toimialasta, omistaa Malmitalon, ja Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala maksaa vuokran Malmitalon omasta vuosibudjetistaan Kaupunkiympäristön toimialalle. Osa Malmitalon toimijoista maksaa vuokran Malmitalolle, ja osa taas suoraan Kaupunkiympäristön toimialalle. (Henkilökohtainen tiedonanto, 15.5.2024)

Koska Helsingin kaupunkistrategia edellyttää ilmastonäkökulman huomioonottamista kaikissa toiminnoissaan, se vaikuttaa koko organisaation toimintaan myös yksikkötasolla, eli esimerkiksi kulttuurikeskusten ympäristövaikutukset tulee kartoittaa. Malmitalolle tarvitaan Ekokompassin alkukartoituksen lisäksi myös oma, yksikkökohtainen ympäristösuunnitelma, josta ilmenee ympäristövaikutusten tämänhetkinen tilanne ja kehityskohteet. Ympäristömyönteistä toimintaa on jo pyritty organisoimaan Ekotukitoiminnan avulla, joka on Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden organisoima ja kehittämä palvelu (Ekotuki, n.d.-a). Sen voi jalkauttaa käytännön tasolle eri organisaatioihin, kuten kaupunkeihin ja kuntiin, ja sen tarkoituksena on lisätä ympäristötietoisuutta ja saada ympäristöpolitiikka osaksi organisaation toimintaa (Ekotuki, n.d.-b). Keväällä 2024 Malmitaloon nimettiin Ekotukihenkilö, jonka tehtäviin kuuluu esimerkiksi ympäristöasioiden tämänhetkisen tilan selvittäminen, ympäristötavoitteiden toteutumisen seuranta, arviointi ja raportointi sekä tiedotus työyhteisölle. Ekotukihenkilö koulutetaan tehtäväänsä, ja hänen tulee myös verkostoitua muiden kaupungin ekotukihenkilöiden ja ympäristöasioita edistävien asiantuntijoiden kanssa. (Ekotuki, n.d.-c)

3.3.1 Sidosryhmät

Sidosryhmät ovat ryhmiä, tahoja tai henkilöitä, joilla on vaikutusta yrityksen toimintaan ja menestymiseen, ja joihin yrityksen toiminnalla ja menestymisellä on vaikutusta. Yrityksen ja organisaation kannattaa kartoittaa itselleen tärkeät sidosryhmät, koska sidosryhmiä kuuntelemalla voidaan saada arvokasta tietoa siitä, kuinka yrityksen kannattaa toimia nyt ja etenkin tulevaisuudessa. Tärkeitä sidosryhmiä yritykselle voivat olla esimerkiksi viranomaiset, media, asiakkaat, henkilöstö, alihankkijat ja poliittiset päättäjät. (Koipijärvi & Kuvaja, 2017, ss. 120–124)

Koska sidosryhmillä on vaikutusta yrityksen tai organisaation menestykseen, on sidosryhmäyhteistyötä hyvä suunnitella ja luoda sidosryhmäohjelma. Suunnitelmallisen sidosryhmätyön tavoitteena on esimerkiksi tunnistaa tärkeimmät sidosryhmät, luoda ja ylläpitää aktiivisia vuorovaikutussuhteita ja vahvistaa yrityksen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä. Lisäksi on tärkeää, että sidosryhmätyössä on huomioitu yrityksen strategiassa mukana olevat prioriteetit ja tavoitteet, jolloin toiminta on suunniteltua ja strategisesti perusteltua. (Koipijärvi & Kuvaja, 2017, ss. 121–123) Yrityksen strategiset valinnat vaikuttavat siis kiinteästi myös sidosryhmätyöhön.

Sidosryhmät saattavat olla kiinnostuneita yhteistyökumppaneidensa vastuullisesta toiminnasta. Esimerkiksi Helsingin tapahtumasäätiö, joka toteuttaa Helsingin merkittäviä yleisötapahtumia (Helsingin tapahtumasäätiö, n.d.), on jo osoittanut kiinnostuksensa sitä kohtaan, miten Malmitalo hoitaa yritysvastuunsa. Malmitalon sidosryhmiksi ympäristö- ja vastuullisuusnäkökulmasta katsottuna tunnistettiin Malmitalon johtajan ja tuotannonsuunnittelijan kanssa käydyn keskustelun perusteella muutamia, taulukossa 1 esiteltyjä ryhmiä, joilla on merkitystä Malmitalon ympäristövaikutuksiin (Henkilökohtainen tiedonanto, 15.5.2024).

Taulukko 1. Malmitalon tunnistetut sidosryhmät.

Sidosryhmä	Vaikutus Malmitalon toimintaan
Kaupunkiympäristön toimiala (KYMP)	Malmitalon ylläpidon, huoltamisen, jätehuollon järjestäminen, sähkösopimukset, lämmitys, vesi, korjaukset ja remontit, kuten tällä hetkellä meneillään olevan lasikattoremontin.
HSY	Jätehuolto ja vesi
Helen	Sähkö, energia
Palmia	Siivous- ja vartiointipalvelut
Taiteen perusopetuksen oppilaitokset	Malmitalon vuokralaiset
Stara	Helsingin kaupungin rakennuspalveluliikelaitos. Tuottaa Kaupunkiympäristön palvelut, kuten rakentamisen, hoidon ja logistiikan palvelut.

3.3.2 Malmitalon toimintaan liittyvä lainsäädäntö ympäristönäkökulmasta

Yritysten ja organisaatioiden toimintaa ohjaavat useat lait, asetukset ja säädökset.

Työlainsäädäntöön liittyvien lakien, kuten työturvallisuuslain, tasa-arvolain ja työsopimuslakien tavoitteena on turvata henkilöstölle samanarvoinen kohtelu ja vähentää työtapaturmia, kun taas ympäristöön liittyvien lakien, kuten esimerkiksi jätelain, tarkoituksena on pienentää yritysten haitallisia ympäristövaikutuksia.

Malmitalossa järjestetyissä konserteissa ja Ala-Malmin puistossa järjestetyissä ulkotapahtumissa on huomioitava desibelirajat. Meluun liittyen ulkotapahtumissa on lisäksi

otettava huomioon, että läheisyydessä on asuintaloja ja tapahtumiin tulee suunnitella asianmukainen jätehuolto. Myös Malmitalon toimijoiden, kuten taideopistojen, päivittäisessä toiminnassa kannattaa ottaa ympäristölainsäädäntö huomioon. Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan, mitkä lait vaikuttavat ympäristönäkökulmasta katsottuna Malmitalon toimintaan ja tämä kartoitus toimii hyvänä pohjana Ekokompassiin liittyvää lakilistauslomaketta varten. Ekokompassin rakentamisvaiheessa tulee luoda päivitettävässä muodossa oleva lakilistaus ja on sovittava, kuka ylläpitää listausta ja toimii vastuuhenkilönä. Taulukossa numero 2 on esitelty lakeja, jotka vaikuttavat Malmitalon toimintaan ympäristölainsäädännön kannalta.

Taulukko 2. Malmitalon toimintaan vaikuttavat lait ympäristölainsäädännön kannalta.

Laki/asetus/säädös	Lain tarkoitus ja esimerkkejä lain vaikutuksesta Malmitalon toimintaan
Suomen perustuslaki	Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. (Suomen perustuslaki 731/1999)
Ympäristönsuojelulaki	Ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä, torjua ympäristövahinkoja. Laissa todetaan esimerkiksi, että toiminnanharjoittajan on rajoitettava toimintansa päästöt ympäristöön ja viemäriverkostoon mahdollisimman vähäisiksi. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014) Malmitalon on huolehdittava mm. siitä, ettei viemäriverkostoon pääse vaarallisia aineita.
Jätelaki	Tavoitteena on muun muassa edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyttä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta. (Jätelaki 646/2011) Malmitalon on huolehdittava mm. asianmukaisesta jätehuollosta.
Kemikaalilaki	Tarkoituksena on terveyden ja ympäristön suojeleminen kemikaalien aiheuttamilta vaaroilta ja haitoilta. (Kemikaalilaki 599/2013) Malmitalon osalta, esimerkiksi kemikaalilistaus ja kemikaalien turvallinen säilytys.

<p>Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta</p>	<p>Lain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää yleistä turvallisuutta. (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005). Malmitalon on huolehdittava kemikaalien turvallisesta säilytyksestä ja työntekijöiden koulutuksesta ja ohjeistuksesta.</p>
<p>Laki julkisista hankinnoista ja käyttösopimuksista</p>	<p>Tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa (Laki julkisista hankinnoista ja käyttösopimuksista 1397/2016). Malmitalon osalta, otetaan ympäristötekijät hankinnoissa huomioon.</p>
<p>EU:n hankintadirektiivi</p>	<p>Mahdollistaa paremmat puitteet ympäristöhaittojen vähentämiseen ja kestävä kehityksen periaatteiden huomioimiseen julkisissa hankinnoissa. (EU:n hankintadirektiivi 2014/24/EU) Malmitalon osalta, otetaan ympäristötekijät ja kestävä kehitys huomioon hankinnoissa.</p>
<p>Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista</p>	<p>Asetuksessa on määritelty esimerkiksi melun toimenpiderajat ja ohjeet melun mittaamiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista 545/2015)) Malmitalon osalta, ulkoilmatapahtumissa on huolehdittava siitä, ettei melutaso ylitä asetuksessa määriteltyjä rajoja koska puiston läheisyydessä on myös asuinrakennuksia.</p>

Terveysturvallisuuslaki	Laissa mainitaan muun muassa, että jätteiden säilyttäminen, kerääminen, kuljettaminen, käsittely ja hyödyntäminen sekä jäteveden johtaminen ja puhdistus on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa. (Terveysturvallisuuslaki 763/1994) Edellyttää Malmitalolta, että jätteet käsitellään asianmukaisesti.
-------------------------	---

4 Tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Helsingin kaupunki, ja tavoitteena oli kartoittaa Malmitalon tämänhetkinen tilanne ympäristövaikutusten suhteen ja laatia Malmitalolle ympäristösuunnitelma. Työssä pyrittiin saamaan vastaukset tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin, jotka olivat seuraavat:

Tutkimusongelma:

Millainen on kestävä kehitys mukainen, yksikötason ympäristösuunnitelma Helsingin kaupungin kulttuuripalveluille Malmitalossa?

Tutkimuskysymykset:

1. Mitä kestävä kehitys mukaiseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä Malmitalon kulttuuripalveluissa tehdään tällä hetkellä?
2. Mitä muutoksia Malmitalon kulttuuripalveluiden pitäisi tehdä, jotta toiminta olisi kestävä kehitys mukainen?
3. Miten Malmitalon kiinteistöä voisi kehittää ja uudistaa kestävä kehitys mukaiseksi?

Erilaiset tutkimusmenetelmät auttavat tutkimusongelman ratkaisussa, ja ongelmanratkaisun kokonaisuutta voidaan sanoa tutkimusotteeksi tai lähestymistavaksi (Kananen, 2017, s. 38). Yleinen tapa on jakaa tutkimusotteet kahteen eri tapaan; kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään ja kvantitatiiviseen, eli määrälliseen tutkimusmenetelmään (Kananen, 2017, s. 39). Kvalitatiivisella menetelmällä pyritään saamaan ymmärrys asiasta, ja kvantitatiivisella menetelmällä pyritään yleistämään (Kananen, 2017, s. 45). Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän yleisimpiä tiedonkeruumenetelmiä ovat haastattelut, havainnointi, kyselyt ja dokumentit ja näitä voidaan käyttää eri tavoilla, kuten vaihtoehtoisesti, rinnakkain,

tai yhdistelemällä menetelmiä riippuen eri tekijöistä, kuten tutkimusongelmasta ja resursseista. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 62) Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän yleisimpänä tiedonkeruumenetelmänä pidetään kyselyä (Kananen, 2017, s. 52).

Tässä työssä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, ja tiedonkeruu tapahtui havainnoinnilla ja haastatteluilla. Mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan saamiseksi käytettiin myös Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentamiseen liittyvää alkukartoituslomaketta, jossa käydään läpi Malmitalon tämänhetkisiä ympäristötoimenpiteitä tarkalla tasolla. Alkukartoituksesta nousseet kehityskohteet huomioidaan ympäristösuunnitelmassa, ja kartoitus toimii tärkeänä tekijänä myös Ekokompassin rakentamisvaiheessa.

Koska tutkimusmenetelminä käytettiin useita eri menetelmiä; haastatteluja, havainnointia ja lomaketta, voidaan puhua menetelmätriangulaatiosta, joka on yksi triangulaation neljästä muodosta. Muut muodot ovat teoria-, tutkija- ja aineistotriangulaatio. Triangulaatio on läheinen, metodinen käsite monimenetelmätutkimukselle, mutta eroaa siitä siten, että monimenetelmätutkimuksessa yhdistetään aina sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Triangulaatiossa taas käytetään laadullisten tutkimusmenetelmien eri lähestymistapoja, kuten haastatteluja tai havainnointia, mutta siinä ei ole tarkoituksenmukaista yhdistää määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä. (Vilkkä & Mankki, 2024, s. 12)

4.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Haastattelun tavoitteena on kerätä kattavasti tietoa aiheesta, jota tutkitaan. Jotta haastattelu onnistuisi mahdollisimman hyvin, suositellaan että tiedonantajalla on mahdollisuus tutustua vähintäänkin haastattelun aiheeseen, tai jopa kysymyksiin, etukäteen. Kun tiedonantaja tietää, mitä asia koskee, niin haastattelun toteutuminen ja sen onnistuminen on todennäköisempää. Haastattelun etu tutkimusmenetelmänä on etenkin joustavuus, sillä haastattelussa voidaan esimerkiksi oikaista väärinkäsityksiä ja kysyä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelija voi toimia samalla myös havainnoitsijana, sillä hän voi kiinnittää huomiota myös siihen, miten asia sanotaan, eikä ainoastaan siihen, mitä sanotaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 85–86)

Haastattelumuodot voidaan jakaa yksilö- tai ryhmähaastatteluihin ja siitä edelleen lomake-, teema- tai syvähaastatteluihin. Tässä tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua, jossa aiheet eli teemat on mietitty etukäteen ja joka on kahden ihmisen välinen keskustelu.

(Kananen, 2017, s. 88) Haastattelut olivat puolistrukturoituja, eli vastaukset annettiin omin sanoin. Haastattelujen tavoitteena oli saada holistinen, eli kokonaisvaltainen kuva tutkimuskohteesta.

4.2 Haastattelujen toteutus

Haastattelujen tarkoituksena oli selvittää, miten kiinteistössä tällä hetkellä toimitaan esimerkiksi energiankäytön, kemikaalien ja jätteiden lajittelun suhteen. Lisäksi oli tarkoituksena selvittää eri toimijoiden asenteita näitä asioita kohtaan, sekä kartoittaa tutkimustulosten avulla mahdolliset kehityskohteet Malmitalossa. Haastattelukysymykset (Liite 2) olivat avoimia ja ne laadittiin siten, että niistä saadut vastaukset auttavat tutkimusongelman ratkaisussa. Etukäteen suunniteltujen haastattelukysymysten lisäksi haastatteluiden yhteydessä esitettiin tarkentavia kysymyksiä esiin nousseista aiheista. Kysymykset haastateltaville olivat suurimmaksi osaksi samoja, mutta kysymyksiä räätälöitiin haastattelukohtaisesti siten, että haastateltavan rooli ja näkökulma pystyttiin ottamaan paremmin huomioon. Jokaiselle haastateltavalle lähetettiin sähköpostitse etukäteen tietosuojailmoitus ja haastattelukysymykset etukäteen tutustuttaviksi.

Haastateltavat valittiin yhteistyössä tilaajan kanssa siten, että Malmitalon ympäristövaikutusten tämänhetkisestä tilanteesta eri toimijoiden näkökulmista katsottuna saataisiin mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä kuutta henkilöä ja koska tutkimus on anonyymi, henkilöiden rooleja ei tässä opinnäytetyössä oteta esiin. Yksi haastattelu toteutettiin parihaastatteluna paikan päällä Malmitalossa, toinen haastattelu henkilökohtaisesti Malmitalossa, kaksi haastattelua tehtiin Teamsin välityksellä ja yksi haastattelu toteutettiin puhelinhaastatteluna. Haastattelut toteutettiin touko- ja kesäkuun aikana ja puhelinhaastattelua lukuun ottamatta haastattelut nauhoitettiin. Haastattelijan pitkä kokemus myyntityöstä ja erilaisten ihmisten kanssa toimimisesta oli haastattelutilanteissa eduksi, ja haastattelut etenivät luontevasti, johdonmukaisesti ja aikataulun mukaisesti.

4.3 Havainnointi tutkimusmenetelmänä

Toisena tutkimusmenetelmänä tässä työssä käytettiin havainnointia, sillä havainnointi yhdessä haastattelujen kanssa on usein hedelmällinen, joskin suuritöinen ja aikaa vievä aineistonhankintamenetelmä. Havainnointi on perusteltua silloin, kun tutkimuskohteesta ei vielä tiedetä juuri mitään. Havainnointimenetelmät jaetaan neljään eri ryhmään, jotka ovat piilohavainnointi, havainnointi ilman osallistumista, osallistuva havainnointi ja osallistava

havainnointi. Näistä piilohavainnointi on vähiten käytetty, sillä siihen sisältyy esimerkiksi eettisiä ongelmia koska havainnoitavat ihmiset joutuvat tutkimuksen kohteeksi tietämättään. Havainnoinnissa ilman osallistumista tutkija on ulkopuolinen ja osallistumaton tarkkailija, joka voi havainnoida tilanteita vaikkapa videolta. Osallistuvassa havainnoinnissa taas tutkija toimii sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja näissä tilanteissa on hyvä mahdollisuus saada tärkeää tietoa. Tutkija voi osallistua eri asteilla, joko niin ettei osallistu lainkaan, tai täydellisesti osallistumalla. Osallistavalla ja osallistuvalla havainnoinnilla on paljon yhteisiä piirteitä, sillä molemmat sisältävät tutkijan osallistumisen, mutta osallistavassa havainnoinnissa ihmisten kanssa tavoitellaan toimintaa. Tärkeintä on osallistujien oppiminen ja se, että heidän toimintansa jatkuu vielä tutkimusprojektin päätyttyä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 93–96)

Tässä tutkimusmenetelmässä käytettiin osallistuvaa havainnointia, sillä tutkimuskohteesta tiedettiin hyvin vähän etukäteen. Käytännössä havainnointi toteutui siten, että tutkija kävi kohteessa useaan kertaan, havainnoi kohteen toimintatapoja ja yleistilaa sekä oli sosiaalisessa vuorovaikutuksessa henkilökunnan ja Malmitalon toimijoiden kanssa. Havainnoinnin yhteydessä kohteesta otettiin valokuvia (Liite 3).

Havainnointipäiviä oli kolme, joista ensimmäinen ja pisin havainnointikierrös toteutettiin huhtikuussa vuonna 2024. Tuolloin kierrettiin läpi kaikki talon keskeisimmät paikat ympäristövaikutusten kannalta, kuten jätekatos, teknisen puolen tilat, Malmitalossa sijaitsevat lajitteluastiat ja Helsingin kaupungin Kulttuurin toimistotilat ja lämpiö. Havainnointikierröksellä saattoi todeta, että Malmitalo on erittäin suuri, yleisilmeeltään siisti kiinteistö, jossa ainakin päivisin oli vilkas ihmisvilinä. Kiinteistössä merkillepantavaa oli lasikatto, joka toi miellyttävää luonnonvaloa kiinteistöön mutta jonka energiatehokkuus on tuskin enää nykypäivän tasoa. Kiinteistöstä huokui myös 30-vuotinen historia, vaikka esimerkiksi pienen katsomon penkit on kokonaisuudessaan uusittu ja lasikattoakin remontoitiin havainnointikäynnin yhteydessä.

Kaksi muuta havainnointipäivää toteutuivat toukokuussa vuonna 2024, ja ne liittyivät palaveriin toimeksiantajan kanssa sekä haastatteluihin, joiden yhteydessä pystyttiin havainnoimaan Malmitalon päivittäistä toimintaa ja yleisilmettä. Eräs toukokuinen havainnointipäivä oli hyvin aurinkoinen, ja tuolloin saattoi todeta, että Malmitalo on todella kuuma kesäisin, koska aurinko porottaa koko päivän ajan lasikaton läpi. Vastaavasti on helppo uskoa, että talvisin talossa on varmasti toisinaan kylmä, kuten haastatteluissa kävi ilmi. Kiinteistöön on tehty vuosien varrella jonkin verran remontteja, mutta nämä remontit on toteutettu yleensä jonkun kiinteistövahingon vuoksi, ei perusparannuksen.

4.4 Analyysi

Tässä opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää, ja tulokset analysoitiin sisällönanalyysilla. Se on perusanalyysimenetelmä, joka soveltuu kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103). Aineistolähtöisiä analyysimalleja on useita, ja tämän tutkimuksen analysoinnissa käytettiin yhdysvaltalaisen perinteen mukaista mallia, joka perustuu aineiston pelkistämiseen, ryhmittelyyn, eri kategorioiden luomiseen sekä yhdistävien kategorioiden luomiseen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 114).

Haastattelujen kuunteluiden ja auki kirjoitusten jälkeen aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee siten, että aineisto redusoidaan eli pelkistetään karsimalla pois epäolennaisuudet, jolloin jäljelle jää pelkistetyt ilmaukset. Sen jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään, eli se käydään läpi ja etsitään alkuperäisilmauksista samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Kun aineisto on klusteroitu, niin aineisto abstrahoidaan eli käsitteellistetään, jolloin etsitään oleellinen tieto tutkimukseen liittyen. Sekä klusterointi- että abstrahointivaiheessa aineistosta nousevien ilmiöiden mukaan aiheet luokitellaan ala-, ylä-, ja pääluokkiin. Kun pääluokat ovat muodostuneet, voidaan muodostaa kokoavia käsitteitä. Näin prosessissa voidaan edetä alkuperäisdatasta kohti teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä ja saada vastaus tutkimuskysymykseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 122–127) Tämän tutkimuksen osalta analyysin tulokset esitellään tarkemmin luvussa 5.

4.5 Hyvä tieteellinen käytäntö, tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys täytyy huomioida laadullisen tutkimuksen jokaisessa vaiheessa ja opinnäytetyöntekijää ohjaavat yleiset eettiset periaatteet. Niiden mukaan tutkimuksessa tulee kunnioittaa ihmisarvoa, yksityisoikeutta, itsemääräämisoikeutta ja muita oikeuksia, eikä tutkittavina oleville ihmisille ja tutkimuskohteille tule aiheuttaa riskejä, vahinkoa tai haittoja. (Tietoarkisto, n.d.) Eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto ja hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu esimerkiksi tutkimusluvista huolehtiminen, aineistonkeruun luotettava toteutus ja asianmukaisten lähdeviittausten tekeminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2024; HAMK, n.d.-a). Opinnäytetyöntekijä on noudattanut näitä yleisiä eettisiä periaatteita sekä hyvää tieteellistä käytäntöä. Tähän tutkimukseen osallistuminen oli tutkittaville vapaaehtoista, tutkittavia kohdeltiin tasa-arvoisesti ja kysymykset ja tietosuojalomake lähetettiin tutkittaville etukäteen.

Tässä tutkimuksessa luotettavuutta on pyritty parantamaan metodologisella, eli metodien välisellä, triangulaatiolla, jossa on yhdistetty useita laadullisia tutkimusmenetelmiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 168). Aineistonhallinta on toteutettu erillisen aineistonhallintasuunnitelman (Liite 4) mukaisesti. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa, hyvänä apuna toimii Tuomen ja Sarajärven mukaan lista, jossa on huomioitu kattavasti tutkimuksen eri osa-alueet (2018, ss. 163–165). Tätä listaa apuna käyttäen, taulukossa numero 3 on arvioitu eri osa-alueiden toteutumista tässä tutkimuksessa.

Taulukko 3. Tutkimuksen osa-alueet ja niiden toteutuminen tutkimuksessa.

Osa-alue	Mitä on syytä huomioida	Miten toteutui tutkimuksessa
Tutkimuksen kohde ja tarkoitus	Mitä tutkitaan ja miksi	Malmitalon ympäristövaikutusten tämänhetkinen tilanne selvitetiin, jotta kehityskohteet saadaan selville.
Tutkijan omat sitoumukset	Miksi tutkimus on tutkijan mielestä tärkeä	Tutkimus oli tärkeä, koska Helsingin kaupunki edellytti Malmitalon ympäristövaikutusten kartoittamista. Tutkimus liittyi myös ylipäätään ympäristön hyvinvointiin, jonka tutkija kokee tärkeäksi asiaksi.
Aineiston keruu	Millä menetelmillä aineiston keruu tapahtui ja mahdolliset erityispiirteet	Aineisto kerättiin useilla eri menetelmillä eli haastatteluilla, havainnoinnilla ja alkukartoituksella sekä palavereilla tilaajan kanssa.

Tutkimuksen tiedonantajat	Millä perusteella tiedonantajat valittiin, montako heitä oli ja miten heihin otettiin yhteyttä	Tiedonantajat valittiin kattavan kokonaiskuvan saamista silmällä pitäen. Haastattelut sovittiin sähköpostitse.
Tutkija-tiedonantaja-suhde	Miten suhde toimi	Tutkijan ja tiedonantajien suhde oli luottamuksellinen.
Tutkimuksen kesto	Millaisella aikataululla tutkimus tehtiin	Haastattelut toteutettiin aikataulun mukaisesti touko- ja kesäkuussa.
Aineiston analyysi	Miten analysointi tehtiin, millaisiin johtopäätöksiin ja tuloksiin tultiin	Analysointi toteutettiin laadullisella sisällönanalyysillä ja tulokset on esitelty tutkimuksessa.
Tutkimuksen luotettavuus ja raportointi	Miksi tutkimus on luotettava, selostus siitä miten tutkimus on tehty	Tutkimuksen toteuttamiseen käytettiin useita eri tutkimusmenetelmiä luotettavuuden parantamiseksi. Selostus tutkimuksen tekemisestä on esitetty aikaisemmin tekstissä.

5 Tulokset

Sisällönanalyysi toteutettiin excel-taulukoinnin avulla, ja haastatteluista nousi esiin kaksi olennaista kokoavaa käsitettä, jotka ovat jätteiden lajittelun kehittäminen ja käytäntöjen yhtenäistäminen, sillä Malmitalolla ei ole yhtenäistä toimintatapaa lajittelun suhteen ja toimijoilla on hyvin vaihtelevia käytäntöjä lajittelussa. Näitä kokoavia käsitteitä tarkastellessa

lähemmin, esiin nousi viisi pääluokkaa, jotka ovat motivoiminen lajitteluun, selkeän ohjeistuksen laatiminen, investoinnit kiinteistöön, lajittelun mahdollistaminen ja toimivat käytännöt.

Tässä luvussa käsitellään sekä haastatteluista että havainnoinnista esiin nousseita teemoja painottuen kokoaviin käsitteisiin, mutta nostetaan esiin myös muita sisällönanalyysin perusteella esiin nousseita teemoja. Useiden eri tutkimusmenetelmien käyttö antoi kattavan kuvan Malmitalon ympäristövaikutusten tämänhetkisestä tilanteesta ja niiden kehittämistarpeista eri näkökulmista katsottuna.

5.1 Jätteiden lajittelun kehittäminen

Haastattelujen ja havainnoinnin perusteella Malmitalon aulaa käytetään yleisenä läpikulkureittinä, koska sen läpi kuljetaan juna-asemalle ja kauppakeskus Malmin Novaan. Malmitalo on avoinna arkisin klo 8–20, ja viikonloppuisin klo 10–16, ja läpikulkureitin lisäksi aula toimii taukopaikkana ja eväiden syöntipaikkana, joten aulaan kertyy päivän aikana paljon roskaa. Viikonloppuisin ei ole siivousta, joten maanantaisin roskaa on paljon. Yleisellä tasolla roskien määrä vaihtelee tapahtumien mukaan. Aulassa on pelkästään sekajäteroskiksia, ja ne tyhjennetään suurin piirtein kerran päivässä, mikä on koettu riittäväksi. Roskiksissa on usein palautuspulloja, jotka toimitilahuoltajat erottelevat sekajätteestä, sekä kertakäyttömukeja, joiden pohjalla on usein nestettä. Eräässä vastauksessa aulan roskikset koettiin kamaliksi, etenkin niiden painavan kannen takia, koska lasten kädet voivat jäädä sinne jumiin. Aulaan toivottiinkin siirrettäviä lajitteluastioita, joita voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi ulkotapahtumissa ja niissä tulisi olla selkeä lajitteluohjeistus suomeksi ja englanniksi. Kirjaston puolella on lajitteluroskikset, mutta koska kaikki eivät lajittele ja roskat menevät usein väärin astioihin, niin aulan lajittelupisteiden toimivuus epäilyttää. Vastausten mukaan lajittelua voisi kuitenkin kokeilla myös aulassa.

Havainnoinnin ja haastattelujen perusteella osa toimijoista on laittanut itsenäisesti lajitteluastiat omiin tiloihinsa, mikä kertoo siitä, että toimijat suhtautuvat myönteisesti ympäristöasioiden kehittämiseen eli toimijoiden tahtotila kierrätykseen on hyvä, ja toimijat ovat keskustelleet keskenään lajitteluasioista ja toivovat niihin kehystoimenpiteitä. Myös Kulttuurin toimistossa ja lämpiössä on itsenäisesti järjestetty lajittelukäytäntö ja -astiat, mutta haastattelujen perusteella käytäntö on epäselvä, ja jätteet menevät herkästi samaan astiaan. Myös palautuspullojen osalta käytäntö on epäselvä, eikä olla sovittu, että kuka hoitaa tyhjien pullojen palautuksen.

Malmitalolla on käytössään jätekatos, jossa oli ennen kolme sekajäteastiaa, mutta yksi sekajäteastia on poistettu ja sen tilalle on tullut muovinkeräysastia, joka on usein melko tyhjillään. Keskiviikkoisin ja perjantaisin sekajäteastiat ovat usein täynnä ja erään vastauksen mukaan katos koettiin liian pieneksi näin isolle talolle. Jätekatoksessa on jakeet sekajätteelle, muoville, pahville ja biojätteelle mutta ei lasille ja metallille. Lähes jokaisessa vastauksessa toivottiin, että olisi mahdollista lajitella myös lasi ja metalli. Tutkimuksen edetessä selvisi, että Malmitalossa sijaitsevalla ravintolalla on käytössään jätekatos, jossa on jakeet myös lasille ja metallille, mutta että ilmeisesti vain ravintolalla on avain kyseiseen katokseen. Erään vastauksen mukaan vartijat voisivat mahdollisesti auttaa toimijoita lasin ja metallin keräyksessä, koska heillä on avain molempiin katoksiin.

Pahvin kuljetus on hankalaa toimitilahuoltajille, sillä pahvi vie paljon tilaa ja sitä on hankalaa kuljettaa. Esimerkiksi Kulttuurin tiloista toimitilahuoltajat joutuvat viemään pahvin erillisellä kassilla jätekatokseen, ja sitten viemään kassin takaisin Kulttuurin tiloihin, joten tästä aiheutuu turhaa kävelyä edestakaisin. Nuorisopalveluista taas kertyy paljon pahvia, jota on hankalaa kuljettaa, eivätkä toimijat usein litistä pahvia. Kuvataidekoulu pyrkii viemään pahvit itse jätekatokseen, mutta tämäkin on hankalaa, sillä heillä on avain ainoastaan jätekatokseen, ei Malmitalon ulko-oveen, joten heidän täytyy käydä ensin hakemassa vartijalta ulko-oven avain, jotta he pääsevät takaisin sisälle Malmitaloon vietyään pahvit. Tämäntyyppiset hankaloittavat tekijät saattavat nostaa lajittelun kynnyistä, koska se koetaan vaivalloiseksi. Pahvin lajitteluun toivotaankin toimivampaa käytäntöä ja vastausten perusteella jätteiden lajitteluun kaivataan selkeämpää ohjeistusta, yhtenäisiä toimintatapoja kaikille toimijoille, lajitteluastioita kaikille sekä mahdollisuutta lasin ja metallin kierrätykseen.

5.2 Käytäntöjen yhtenäistäminen

On huomioitava, että lajittelu kuuluu toimijoille, eikä se ole toimitilahuoltajien tehtävä. Näin ollen, Malmitalolla olisi hyvä olla yhtenäinen toimintamalli kaikille toimijoille, jotta kierrätys ja lajittelu voisivat toteutua kaikkien kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Lajittelun ja kierrätyksen onnistuminen ei voi olla toimijoiden tai yksilöiden vastuulla, vaan olisi Malmitalon tehtävä järjestää toimijoille lajitteluastiat ja huolehtia selkeästä ohjeistuksesta ja perehdytyksestä sekä mahdollisuus lajitteluun. Tällä hetkellä esimerkiksi tyhjien pullojen palauttaminen tai käytetyn tärpätin vieminen asianmukaiseen kierrätyspisteeseen on toimijoiden vastuulla ja Helsingin kaupungin suunnalta toivotaan toimenpiteitä asianmukaisen jätteiden lajittelun edistämiseksi.

Jos lajittelutoiminta perustuu pelkästään yksilöiden toiminnan varaan, on huonommat mahdollisuudet onnistumiseen ja käytännöt vaihtelevat. Lajittelu voisi onnistua, jos kaikilla olisi yhtenäinen ohjeistus, lajitteluastiat ja selkeästi sovittu taho, esimerkiksi toimitilahuoltajat, hoitaisi valmiiksi lajitellut jakeet oikeaan paikkaan. Eräässä haastattelussa todettiin, että jos lajittelu olisi mahdollistettu, olisi helppoa ohjeistaa myös lapsia lajittelemaan oikein eli toteuttaa samalla ympäristökasvatusta.

5.3 Siivous ja kemikaalit

Palmialla on selkeä ohjeistus ympäristöystävälliseen siivoukseen ja siivouksessa käytetään ympäristöystävällisiä kemikaaleja sekä mikrokuituliinoja, joihin ei tarvita lainkaan kemikaaleja. Vahan käyttöä on vähennetty ja ainoastaan kesäisin toteutettavissa vuosisiivouksissa käytetään hieman vahvempia aineita. Toimitilahuoltajat käyttävät pelisilmää tyhjentäessään roskiksia ja roskisten tyhjennys arvioidaan tilanteen mukaan; muovipussia ei vaihdeta, ellei roskiksessa ole biojätettä, joka jäisi sinne haisemaan. Lisäksi kirjaston tiloissa lainauskuitteja varten olevassa roskiksessa ei käytetä lainkaan muovipusseja, koska pussit eivät ole oleellisia pelkkiä lainauskuitteja varten.

Muutamit Malmitalon toimijat käyttävät kemikaaleja. Esimerkiksi kuvataidekoulu käyttää toiminnassaan fiksatiiveja ja tärpättiä, joita säilytetään asianmukaisesti lukituissa tiloissa ja käytettyjä tärpättirättejä ilmatiiviissä peltiroskiksissa. Käytettyä tärpättiä kertyy vuodessa noin viisi litraa, ja koska se on vaarallista jätettä, se pitää hävittää asianmukaisella tavalla. Tällä hetkellä tärpätin hävittäminen hoituu siten, että kuvataidekoulun opettaja vie sen henkilökohtaisesti omalla autollaan vaarallisen jätteen keräykseen.

Malmitalon omassa toiminnassa, eli esitys- ja tapahtumatoiminnassa, käytetään vahvempia kemikaaleja kuten tarranirrotussprayta, tinneriä ja tekstiilipesurin pesujauhetta. Lisäksi toisinaan tarvitaan maalia lavasteiden maalaamista varten. Kemikaaleja säilytetään omissa purkeissaan lukittavissa kaapeissa, jotka eivät kuitenkaan ole haastattelujen ja havainnoinnin mukaan yleensä lukossa. Kemikaalihankinnoissa pyritään ottamaan ympäristöystävällisyys huomioon, mutta sitä voisi huomioida vielä enemmän. Kiinteistön maalaukset ja muut kiinteistöön liittyvät toimenpiteet sekä vaarallisten jätteiden poisviennit hoitaa Stara, tosin tähän liittyy hienoista epävarmuutta, että miten asia käytännössä hoituu. Stara hoitaa myös elektroniikkaromun poisviennit palvelupyynnön kautta.

5.4 Malmitalon kiinteistö

Koska Malmitalon aulaa käytetään läpikulkureittinä, niin ulko-ovia avataan ja suljetaan päivän aikana usein, ja avoimista ovista pääsee karkaamaan etenkin kylminä päivinä paljon lämpöä ulos. Toinen ovista on perinteinen, itseaukaistava ovi ja toinen on automaatio-ovi, joka avautuu ja sulkeutuu itsestään. Etenkin automaatio-oven kautta pääsee karkaamaan paljon lämpöä, koska se pysyy pitkään auki. Lisäksi automaatio-oven puoleisessa tuulikaapissa on jonkinlainen kattolämmitys, joka lämmittää tuulikaapin todella lämpimäksi ja lämpö pääsee karkaamaan ulos, jolloin energiaa menee hukkaan. Kiinteistön lämpötilasta oltiin yleisesti sitä mieltä, että se on talvella kylmä ja kesällä kuuma. Tämän kesän helteillä taas ilmastointi oli viilentänyt salin niin kylmäksi, ettei siellä melkein pystynyt olemaan. Veden kulutuksesta oltiin yleisesti sitä mieltä, että vettä ei käytetä turhaan. Johtuen kiinteistön iästä, wc-pöntöt ovat kuitenkin vanhoja ja ne kuluttavat paljon vettä. Malmitalon johtaja kertoi, että kiinteistöön on tehty vahinkojen seurauksena muutamia kattoremontteja, lasikattoon tehdään parhaillaan tiivistämistoimenpiteitä ja että kiinteistön peruskorjaus on tulossa vuonna 2030.

(Henkilökohtainen tiedonanto, 15.5.2024)

Valojen sammuttamisesta oli hieman erilaisia näkemyksiä haastateltavien kesken. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että valot muistetaan sammuttaa hyvin, mutta toimitilahuoltajat joutuvat kuitenkin usein sammuttelemaan niitä. Automaatio katkaisee valot yöksi lähes kaikista tiloista, ja toimijoita on ohjeistettu sammuttamaan valot poistuessaan tiloista. Lisäksi valaistuksen tarpeellisuus nostettiin esiin, sillä esimerkiksi aurinkoisena havainnointipäivänä valaistus oli päällä, vaikka lasikaton läpi tuleva auringonvalo valaisi todella hyvin.

Lisäksi eräs haastateltava toivoi työmatkapyöräilyn edistämiseksi toimijoille omaa lukittua katosta, jonne pyörän voisi jättää turvallisesti. Malmitalon edustalla sijaitseviin pyörätelineisiin ei uskalleta jättää etenkään kallista pyörää varkausriskin takia, joten moni työmatka voi jäädä sen takia tekemättä pyörällä.

5.5 Malmitalon viestintä eri toimijoille

Malmitalon viestintä talon toimijoille koetaan yleisesti toimivaksi ja yhteisiä kokouksia heidän kanssaan pidetään 4–6 kertaa vuodessa. Kokouksissa koetaan olevan avoin ilmapiiri ja niissä uskalletaan nostaa esiin ajankohtaisia asioita, kuten lajittelu. Lisäksi ilmoitusluonteiset asiat, kuten tuleviin remontteihin liittyvät asiat, lähetetään sähköpostitse ja niiden määrä koetaan riittäväksi. Sähköpostit eivät kuitenkaan välttämättä tavoita kaikkia, ja erään

vastauksen mukaan voisi olla hyvä ajatus tehdä perusviestintää varten oma WhatsApp-ryhmä toimijoille. Lisäksi toimijoille voisi järjestää esimerkiksi kerran kuukaudessa kahvittelun merkeissä vapaamuotoisia kokoontumisia, jotka olisivat luontevia tiedon jakamisen paikkoja.

Malmitalon toimijat tuntevat toisensa, ja ovat siksi helposti lähestyttäviä. Usein tapana onkin olla henkilökohtaisesti yhteydessä suoraan siihen tahoon, jolle on asiaa ja yleisellä tasolla viestintä koetaan toimivaksi, joskin työyhteisön sisäiseen viestintään toivottiin lisää avoimuutta.

5.6 Muut esiin nousseet aiheet

Koska Helsinki täyttää Reilun kaupan kaupungin kriteerit, tulisi myös Malmitalon tarjota työntekijöilleen Reilun kaupan tuotteita. Näin ei kuitenkaan havainnoinnin ja haastattelujen perusteella ole. Myöskään kasvisruokatarjoilu ei ole näkyvästi agendalla.

Eräässä haastattelussa toivottiin, että toimijat voisivat tehdä keskenään yhteistyötä ja julkaista yhteisiä materiaaleja sen sijaan, että jokainen julkaisee omat materiaalinsa. Tämä säästäisi materiaalikustannuksia ja raaka-aineita.

5.7 Ekokompassin alkukartoituslomake

Yllä mainittujen tutkimusmenetelmien, eli haastattelujen ja havainnoinnin, lisäksi tässä opinnäytetyössä täytettiin Ekokompassin rakennusvaiheeseen liittyvä alkukartoituslomake, josta saatiin tärkeää tietoa kokonaiskuvasta. Alkukartoitus toteutettiin yhteistyössä tilaajan kanssa, lomakkeen täyttäminen aloitettiin toukokuussa ja se saatiin valmiiksi kesäkuun puolivälissä. Lomakkeessa kartoitettiin tämänhetkinen toiminnan kuvaus yleisellä tasolla sekä tarkemmalla tasolla eri osa-alueet, jotka ovat jätteet, energia, hankinnat, materiaalin käyttö, kemikaalit, melu, logistiikka ja liikkuminen, viestintä, vaikuttaminen ja luonnon monimuotoisuus. Lomakkeen täyttämässä opiskelijan tehtävänä oli kartoittaa tietoja etenkin jätteistä, energiasta, kemikaaleista ja liikkumisesta.

Kartoituksen tarkoituksena oli kuvata mahdollisimman tarkasti organisaation toimintojen ympäristönäkökohdat ja siinä keskityttiin Kulttuuri-palvelun Malmitalosta vuokraamiin tiloihin. Veden ja energian kulutuksen ja siivouksen osalta kartoitus koskee koko kiinteistöä. Alkukartoituslomake toimii lähtölaukauksena Ekokompassin rakentamisessa, koska sen pohjalta organisaatiolle tehdään pisteytys, tunnustetaan toiminnan merkittävät

ympäristövaikutukset ja arvioidaan organisaation vaikutusmahdollisuudet niihin (Ekokompassi opas, s. 26).

5.7.1 Toiminnan kuvaus

Kulttuurikeskus Malmitalon toiminta keskittyy kulttuuripalveluihin, joita tarjotaan eri asiakasryhmille kuten päiväkodeille, kouluille, oppilaitoksille ja yksityishenkilöille. Toimintaan ei tarvita ympäristölupaa, eikä käytössä ole tällä hetkellä johtamis-, laatu- tai turvallisuusjärjestelmiä. Uuden kaupunkistrategian myötä ympäristönsuojelulliset tavoitteet otetaan huomioon kaikessa kaupunkikonsernin toiminnassa ja päätöksenteossa ja ympäristöjohtaminen on kaikkien esihenkilöiden tehtävä Helsingin kaupungilla.

Veden ja energian kulutusta sekä jätteiden määrää mitataan, mutta toiminnan hiilijalanjälkeä ei olla mitattu, eikä se ole myöskään suunnitelmissa yksikkötasolla. Tämänhetkisiä ympäristöriskejä ei olla kartoitettu, mutta ympäristöasioiden hallinta kuitenkin liittyy Malmitalon arvoihin, ja koetaan, että ympäristöasioiden hallinnassa olisi paljon kehitettävää. Lomakkeessa on tunnistettu organisaation keskeiset henkilöt, joiden olisi hyvä osallistua ympäristöjärjestelmän rakentamiseen. Henkilöt ovat tekninen isännöitsijä, Palmian toimitilahuoltajat ja ylivartija, näyttämömestari, tuotannonsuunnittelija, joka on myös ekotukihenkilö, Malmitalon johtaja ja Staran huoltomies.

5.7.2 Jätehuolto

Jätehuoltokulut sisältyvät vuokraan, ja jätetilastoja pystytään seuraamaan tarkalla tasolla Siilo-järjestelmän kautta. Jätteistä on mahdollista lajitella metalli, lasi, muovi, kartonki, sekajäte ja biojäte. Malmitalossa on tunnistettu, että lajittelua voisi tehostaa hankkimalla asianmukaiset jäteastiat. Vaarallista jätettä syntyy esitystekniikassa, toimistossa ja kuvataidetyöpajoissa. Lisäksi Malmitalon ravintolassa on rasvanerotuskaivo.

Alkukartoituksen jäteosiin liittyen tarkasteltiin Siilo-järjestelmästä löytyviä jätetilastoja, joista ilmeni, että vuoteen 2021 verrattuna kartongin määrä on noussut, mutta sekajätteen määrä on pysynyt suurin piirtein samana vuosina 2022 ja 2023. Muovijätteen määrä on muovinkeräysastian käyttöönoton myötä ollut suunnilleen samalla tasolla. Jätteitä ei olla punnittu, vaan määrät ovat laskennallisia ja ne on laskettu tilavuuden mukaan.

5.7.3 Energia ja vesi

Sähkö sisältyy vuokraan ja isännöitsijä pystyy seuraamaan sähkön kulutusta Nuuka-järjestelmällä. Käytettävä sähkö ei ole saatavilla olleiden tietojen mukaan uusiutuvaa eikä Ekoenergia-ympäristömerkittyä. Koska Malmitalo on iso kiinteistö, on myös valaistustarve suuri ja valaistavia tiloja ovat näyttämösalit, yleiset asiakastilat ja toimistotilat. Eniten energiaa kuluu lämmitykseen ja sähkölaitteisiin, erityisesti Malmisalin ja Pienen salin halogeenivalaistukseen. Energiankäyttöä voisi tehostaa kiinteistön peruskorjauksella ja vaihtamalla halogeenivalot LED-valoihin. Asiakas- ja toimistotilojen valaisimia on jo vaihdettu LED-valoiksi.

Kiinteistön lämmityskulut sisältyvät vuokraan, ja lämmitysmuoto on kaukolämpö. Tästä 62 % tuotetaan fossiilisilla polttoaineilla, 32 % uusiutuvilla ja 6 % on hukkalämpöä. Isännöitsijä seuraa lämmityskustannuksia Nuuka-järjestelmällä ja kohdekohtaisella kiinteistön kustannus seurannalla. Kiinteistössä on koneellinen ilmanvaihto ja lämmön talteenotto. Kuten myös haastatteluissa kävi ilmi, niin alkukartoituksessakin todetaan, että kiinteistö on kesällä kuuma ja talvella kylmä.

Malmitalon toiminnoissa ei kulu erityisen paljon vettä. Vedenkulutusta pystytään seuraamaan ja kiinteistön verkoston paine on tarkastettu. Vedenkulutustilastoja tarkastellessa voi todeta, että kulutus nousee vuosi vuodelta, mutta nyt ollaan menossa kohti koronavuosia edeltävää tasoa, koska vedenkulutus pieneni koronavuosina.

5.7.4 Hankinnat ja materiaalinkäyttö

Malmitalo pystyy yksikkönä kilpailuttamaan omat hankintansa, ja keskeisiä hankintoja ovat teatteritekniinen laitteisto, toimistokalusteet ja -tarvikkeet sekä painotuotteet. Hankintojen ympäristövaikutuksia ei olla selvitetty yksikkötasolla, mutta niissä on huomioitu kaupunkiyhteiset hankintoja, ostamista ja tilaamista koskevat ohjeet ja lainsäädäntö. Lisäksi Helsingin kaupungilla on ohjeet ja materiaalit vastuullisuuden ja vaikuttavuuden huomioimiseksi sekä hankinnoissa että alihankinnoissa, mutta niitä ei ole toistaiseksi otettu huomioon Malmitalossa. Alihankkijoiden ympäristökriteereitä ei olla otettu erikseen huomioon, eikä omien hankintojen tehostamiseksi tai vähentämiseksi ole toistaiseksi ehdotuksia. Henkilökunnan huomioimisessa ympäristöasiat otetaan huomioon noudattamalla kaupunkiyhteisiä ohjeita, ja käytettävissä on esimerkiksi kaupunkipyöräetu, julkisen liikenteen työmatkaetu sekä erilaiset kampanjat.

Keskeisimmät toiminnassa käytettävät materiaalit ovat elintarvikkeet, tekstiilit, paperituotteet, elektroniikka, kemikaalit, kuten pesuaineet, muut tavarat ja huonekalut sekä palvelut. Materiaalien kulutusta ei seurata systemaattisesti, koska tähän tarkoitukseen ei ole seurantatyökalua. Palmialta saattaa löytyä omat tilastot siivoukseen tarvittavista materiaaleista, kuten wc-papereista tai käsipyyhkeistä. Stara hoitaa kiinteistöön kuuluvat huollot, ja Malmitalon vastuulla ovat itse hankittu omaisuus, kuten tekniset laitteistot ja itse hankitut valaistukset. Tuotteiden elinkaarta pyritään pidentämään korjaamalla ja huoltamalla teknisiä laitteita ja kierrätyskelpoiset materiaalit pyritään saamaan uusiokäyttöön noudattamalla kaupunkiyhteisiä kierrätysohjeita. Malmitalo on kartoittanut, että joitain tuotteita voitaisiin vuokrata, jakaa tai uudelleen käyttää, ja että Malmitalo voisi myös itse vuokrata tuotteita uusien hankintojen sijaan. Kartoitusta ei olla tehty sen osalta, että syntykö toiminnasta sellaista materiaalia tai sivuvirtoja, joita voisi vielä hyödyntää.

5.7.5 Kemikaalit ja melu

Taideopiston tiloissa käytetään fiksatiivia ja tärpähtiä, ja Malmitalon kulttuuripalvelun toiminnassa maaleja sekä usvakoneessa hiilidioksidia ja MDG Neutral Fog Fluid -nestettä, joka on mineraaliöljypohjainen tehostesavuneste, sekä pesuaineita. Lisäksi toiminnassa käytetään liimoja, mustekasetteja sekä teknisellä puolella laitteiden huoltoon liittyviä aineita. Malmitalon toiminnoissa kemikaaleja käytetään erityisesti siivouksessa, maalauksessa, huolloissa ja pyykin pesussa.

Kemikaalien hankinnoissa ei kiinnitetä huomiota esimerkiksi ympäristömerkkeihin tai vähäiseen haitallisuuteen. Myöskään kemikaalien turvalliseen säilytykseen, käyttöön, oikeaan annosteluun tai ajantasaisiin käyttöturvallisuustiedotteisiin ei ole tällä hetkellä toimintamallia tai vastuuhenkilöä.

Malmitalon esitystoiminnassa syntyy melua, jota pyritään ehkäisemään mittaamalla äänenvoimakkuutta desibelimittarilla ja jakamalla yleisölle korvatulppia. Äänentoistolaitteissa ei ole Line Array-tekniikkaa, joka tuottaa tasaisen äänipeiton tai viivekaiutinta, joka auttaa saavuttamaan tasaisen äänenpaineen tilassa ((Discoland, n.d.; Riffi, 2011). Melun leviämisen ehkäisyä ympäristöön ei olla toteutettu, mutta salien ovien tiivistämistä on pohdittu. Tapahtumat päättyvät pääasiallisesti ennen klo 22, ja ulkotapahtumista tiedotetaan melulle altistuville kohteille yleisellä tiedotteella. Ulkotapahtumien esiintymislavan sijoittelussa on myös huomioitu melun leviäminen asuintiloihin.

5.7.6 Logistiikka ja liikkuminen

Toiminnassa tapahtuvat kuljetukset liittyvät esitystoimintaan ja esitystekniikkaan, ja logistiikka järjestetään kunkin esiintyjän valitsemalla tavalla, joka on yleensä auto ja joskus käytetään taksia. Esitystekniikkaan liittyen, laitetoimittajalta voidaan valita kuljetusliike tai Staran kuljetus. Kuljetusten ympäristönäkökohtia ei olla kartoitettu.

Malmitalon sijainti juna-aseman läheisyydessä mahdollistaa julkisen liikenteen sujuvan käytön ja tästä myös kerrotaan Malmitalon viestinnässä, jotta tieto saavuttaa sidosryhmät. Polkupyörille on säilytystelineet ulkona ja kaupunkipyöräasema on Ala-Malmin torilla eli toimipaikan edessä, jossa on myös polkupyörien huoltopiste.

Henkilökunnan työhön ei sisälly juurikaan matkustamista, ja yleisimmät kulkuvälineet työmatkoilla ovat auto, julkinen liikenne ja polkupyörä. Työntekijöille ei erikseen suositella mitään tiettyä välinettä liikkumiseen, ja työntekijät valitsevat liikkumistapansa itse. Kannustimia joukkoliikenteen käyttöön ja polkupyöräilyyn kuitenkin tarjotaan, sillä henkilöstöllä on käytössään työsuhdeliiput joukkoliikenteeseen ja kaupunkipyöräetu. Myös kimpakyytejä pyritään suosimaan. Omalle autolle tarjotaan maksuton parkki, mutta sähköauton lataukseen tai ekologisten polttoaineiden tankkaukseen ei ole mahdollisuutta. Toimistohenkilöstö saa käyttää etätyöhön yhden päivän viikossa.

5.7.7 Viestintä, vaikuttaminen ja luonnon monimuotoisuus

Malmitalo ei viesti erikseen ilmasto- ja ympäristötavoitteista ja toimenpiteistä, vaan niiden osalta viestinnän hoitaa Helsingin kaupunki. Ylipäätään sekä ulkoisessa että sisäisessä viestinnässä ympäristönäkökohtia ei oteta huomioon. Myöskään henkilöstöä tai asiakkaita ei kannusteta vaikuttamaan ympäristöasioihin, eikä ympäristöasioissa tehdä ulkoista vaikuttamistyötä. Sponsoreita ja yhteistyökumppanuuksia ei olla sitoutettu ympäristövastuuseen.

Malmitalossa ei olla kartoitettu tämänhetkistä tai tulevaisuuden riippuvuussuhdetta ekosysteemipalveluihin, kuten luonnon virkistyskäyttöön tai luonnosta saataviin raaka-aineisiin. Toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvia haittoja ei olla ehkäisty, eikä olla kartoitettu mitä positiivisia toimia voitaisiin tehdä luonnon monimuotoisuuden säilymiseksi, tai mitä riskejä on olemassa liittyen luonnon häiriötiloihin, kuten tulviin.

6 Ympäristösuunnitelma

Tämä ympäristösuunnitelma on laadittu aiemmin mainittujen tutkimusmenetelmien, eli havainnointien ja haastattelujen, pohjalta. Lisäksi tietopohjaa nykyisestä toiminnasta on saatu palaverista tilaajan kanssa sekä Ekokompassin alkukartoituslomakkeesta.

Ympäristösuunnitelmaan ei ole yhtä ainoaa oikeaa pohjaa, sillä sen sisältö ja siinä huomioitavat asiat riippuvat aina yrityksestä tai toimijasta, joiden toiminta voi olla hyvin erilaista riippuen yrityksen koosta ja toimialasta. Kenties tulevaisuudessa pohjat voisivat olla toimialakohtaisia, mutta tällä hetkellä ympäristösuunnitelmat räätälöidään yritys- tai toimijakohtaisesti.

Ympäristöasioiden hallinta liittyy tällä hetkellä teoriatasolla Malmitalon arvoihin, mutta tässä asiassa on käytännön tasolla vielä paljon kehitettävää. Sidosryhmiltä on jo tullut kyselyitä ja toiveita liittyen ympäristöasioiden hallintaan ja on odotettavissa, että tämänkaltaiset kyselyt lisääntyvät tulevaisuudessa. Lisäksi Helsingin kaupunki on sitoutunut useisiin ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin, ja niihin pääsemiseen tarvitaan käytännön toimenpiteitä. Sillä, miten organisaatio huolehtii ympäristövastuustaan, on vaikutusta myös imagoon ja etenkin julkisen sektorin ison toimijan on osoitettava toimivansa vastuullisesti myös käytännön tasolla.

6.1 Jätehuolto

Jätteiden seuranta Malmitalossa on vaivatonta, sillä jätetilastot näkyvät lähes reaaliajassa Siilo-järjestelmässä. Tilastojen perusteella sekajätteen ja muovin määrät ovat pysyneet viime vuosina suurin piirtein samoina, mikä kertoo siitä, että muovinkeräysastiasta huolimatta muovin kierrätysaste ei ole parantunut ja että sekajätteeseen päätyy edelleen todennäköisesti paljon muovia. Sekajätteen määrän vähentäminen pienentäisi Malmitalon negatiivisia ympäristövaikutuksia ja jätekustannuksia. Malmitalon kannattaisi seurata aktiivisemmin jätetilastoja ja jätekustannuksia, jotta kierrätysasteen parantamiseen pystyttäisiin reagoimaan nopeammin. Tilastoista pystyy helposti seuraamaan myös sitä, että miten lajitteluastioiden lisääminen Malmitaloon vaikuttaisi jätejakeiden, etenkin sekajätteen, määrään.

Malmitalossa on siinä mielessä hyvä tilanne lajittelun ja lajitteluastioiden sijoittamisen kannalta, että se ei ole tilakysymys, koska sekä aulaissa että toimijoiden tiloissa on hyvin tilaa lajitteluasioille. Lajitteluasiat, joissa olisi muovi-, bio- ja sekajäte, tulee hankkia aulaan, vuokralla olevien toimijoiden tiloihin, toimistotiloihin ja lämpioon, joissa syntyy eniten jätettä.

Lisäksi kannattaa kartoittaa metallin lajittelun tarpeellisuutta etenkin niiden toimijoiden tiloihin, joissa syntyy metallijätettä. Metallin osalta pitää selvittää, hankitaanko toimijoille avain toiseen jätekatokseen, jossa on jo valmiina metallinkeräysastia, vai onko toisessa jätekatoksessa, johon toimijoilla on jo avain, tilaa vielä metallinkeräysastialle.

Lajitteluohjeistuksen tulee olla selkeä, ja sen tulee olla suomeksi ja englanniksi. Ekotukisivustolta löytyy selkeät lajitteluohjeet ja valmiit seinäjulisteet suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tätä sivustoa kannattaa hyödyntää ja tulostaa sieltä tarvittavat ohjeistukset lajitteluastioiden yhteyteen. Olisi hyvä olla myös jonkinlainen ohjeistus siihen, että asiakkaat tyhjentäisivät mukien nesteet lavuaariin, ennen kuin heittävätkin ne lajitteluastiaan.

Palautuspulloille kannattaa myös hankkia oma lajitteluastia ainakin aulaan, jotta pullot eivät enää jatkossa päätyisi sekajätteisiin. Myös toimistossa ja lämpiössä on hyvä sopia, kuka tai ketkä ovat vastuussa palautuspullojen pois viemisestä. Haastattelujen ja jätetilastojen mukaan toimijoilta kertyy paljon kartonkia, ja toimijat voisivat litistää pahvipakkaukset valmiiksi toimitilahuoltajia varten, jotta niitä olisi helpompi käsitellä. Lisäksi olisi hyvä kehittää toimivampi systeemi pahvipakkausten viemistä varten, jotta toimitilahuoltajien ei tarvitsisi turhaan kävellä edestakaisin pahvipakkausten takia.

Lajittelun kehittämiseen liittyen kannattaa tehdä yhteistyötä toimitilahuoltajien kanssa, koska heiltä saattaa löytyä ajatuksia siitä, miten lajittelusta saadaan käytännössä toimiva myös heidän kannaltaan. Toki vasta ajan kuluessa selviää, mitä jätettä kertyy minkäkin verran ja kuinka usein mikään jätelajiaastia kannattaa tyhjentää. Samaten vasta ajan kuluessa asiakkaat oppivat lajittelemaan oikein, mutta on tärkeää, että se joskus tapahtuu.

Malmitalon on kiinnitettävä huomiota myös vaarallisten jätteiden sijoitukseen, joita ovat esimerkiksi LED-lamput, elohopeaa sisältävät energiansäästölamput ja loisteputket. Myös käytetyille pattereille olisi hyvä järjestää yhteinen palautuspiste Malmitaloon, ja sopia kuka vie ne läheisessä kauppakeskuksessa sijaitsevaan lopulliseen kierrätyspisteeseen. Tässä yhteydessä on hyvä laatia ohjeistus myös pattereiden napojen teippaamisesta oikosulkujen ja tulipalojen estämiseksi. Käytetyille tärpätille tulisi myös löytää turvallisempi toimintamalli. Tätä voisi selvittää Staran kanssa, että saisiko heidän kanssaan sovittua vaarallisten jätteiden poisviennin, koska käytetyn tärpätin kuljettaminen omassa autossa ei ole se turvallisin vaihtoehto. Kun selkeät toimintaohjeet ja yhtenäiset käytännöt on luotu, on hyvä käydä ne vielä läpi toimijoiden ja henkilökunnan kanssa.

Malmitalo on tehnyt tapahtumakohtaisia jätehuoltosuunnitelmia, mutta itse kulttuurikeskuksen toiminnalla ei ole kirjallista jätehuoltosuunnitelmaa. Suunnitelma tulisi

laatia, koska se on usein pakollinen yritykselle ja sen tarkoituksena on tehostaa yrityksen tai organisaation jätehuoltoa, vähentää ympäristöhaittoja ja sekajätteen määrää. Lisäksi siitä tulee selvitä, miten organisaatioissa syntyvät jätteet käsitellään. (Suomi.fi, 2022.-b) Suunnitelma laaditaan Ekokompassin jätehuoltosuunnitelma-lomakkeelle, jolloin Ekokompassin rakentamiseen vaadittu kriteeri jätehuollon osalta täyttyy. Lisäksi on otettava huomioon jätelainsäädäntö, sillä jätelaissa todetaan, että kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan noudatettava etusijajärjestystä. Se tarkoittaa sitä, että ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta, ja syntyvä jäte on ensisijaisesti valmisteltava uudelleenkäyttöä varten ja toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, niin jäte on hyödynnettävä muulla tavoin, ja jos hyödyntäminen esimerkiksi energiaksi ei ole mahdollista, on jäte loppukäsiteltävä. (Jätelaki 646/2011, § 8) Tällä hetkellä etusijajärjestyksen noudattaminen Malmitalossa ei täysin onnistu, sillä sekajätteisiin heitettyjä materiaaleja ei pystytä enää hyötykäyttämään, ja kierrätyskelpoiset materiaalit päätyvät poltettavaksi. Kuvassa numero 4 esitellään HSY:n suunnitelma siitä, miten jätteiden etusijajärjestystä noudatetaan.

Kuva 4. HSY:n suunnitelma jätehuollon etusijajärjestyksen noudattamisesta (Ekokompassi, n.d.-c).

6.2 Energian ja veden kulutus

Aulan läpikulkuliikenteestä johtuvasta ovien aukomisesta pääsee karkaamaan etenkin kylminä päivinä paljon lämpöenergiaa ja ulko-ovien osalta voisi tarkistaa niiden

lämpöeristyksen taso. Lisäksi automaatio-oven tuulikaapissa olevan kattolämmityksen voisi tarkistaa, että onko se varmasti optimaalisella tasolla tai ylipäättään tarpeellinen, tai voisiko sen korvata jollain energiaa säästävällä vaihtoehdolla.

Valojen sammuttamiseen liittyen on ohjeistettu, että viimeinen sammuttaa valot. Se tuntuu toisinaan unohtuvan, ja liiketunnistimella toimivat valot toimijoiden ja toimiston sekä lämpiön tiloissa voisi olla järkevää. Kannattaa myös seurata, että onko kiinteistön yleisvalot aina päällä, koska ainakin aurinkoisena havainnointipäivänä kaikki valot olivat päällä mikä ei ehkä ollut täysin välttämätöntä. Esityssalien valaistuksessa käytetään LED-lamppujen lisäksi vielä enimmäkseen halogeenilamppuja, jotka vievät paljon energiaa. Halogeenilamput kannattaakin vaihtaa LED-lampuiksi, kuten asiakas- ja toimistotiloissa on jo tehty. Jos mahdollista, niin sähkön voisi vaihtaa ympäristöystävälliseen vaihtoehtoon, kuten EKOenergia-ympäristömerkittyyn sähkөөn. EKOenergia on kansainvälinen ja voittoa tavoittelematon ympäristömerkki, joka takaa, että käytetty sähkö on uusiutuvaa. (Ekoenergy, 2024) On kuitenkin todennäköistä, että Malmitalon täytyy ostaa kaukolämpö ja sähkö Heleniltä, joka on Helsingin kaupungin omistama sähköyhtiö, eikä Helenillä ole EKOenergia-merkittyä sähköä. Helenillä voi kuitenkin valita kiinteistön lämmitykseen uusiutuvan kaukolämmön (Helen Oy, 2023a) ja sähköksi on mahdollista valita uusiutuva sähkö (Helen Oy, 2023b). Veden kulutusta voi vähentää vaihtamalla vanhat wc-kalusteet uusiin, vettä säästäviin vaihtoehtoihin.

6.3 Hankinnat ja materiaalinkäyttö

Hankinnoissa on hyvä ottaa jatkossa huomioon lainsäädäntöön liittyvien asioiden lisäksi hankintojen ympäristövastuu ja alihankkijoiden ja yhteistyökumppaneiden vastuullisuuspolitiikka. Koska Helsinki on Reilun kaupan kaupunki, niin Malmitalon tulee jatkossa ottaa tarkemmin huomioon Helsingin kaupungin linjaukset, joiden mukaan esimerkiksi kahvimaitona tulee käyttää kaurajuomaa, lihatuotteista tarjotaan ainoastaan vastuullisesti pyydettyä lähikalaa ja tarjoiluastioina tulee käyttää kestoastioita.

Malmitalon johtajan kertoman mukaan Helsinki on linjannut siirtyvänsä lähivuosina vahvemmin kierto- ja jakamistalouteen (Henkilökohtainen tiedonanto, 15.5.2024). Tähän liittyen, tarpeettomien ja käyttökelpoisten tuotteiden kuten vaikkapa vanhojen toimistokalusteiden, kierrätystä voisi sujuvoittaa. Helsingin kaupungilta voisi selvittää, että onko tähän jo olemassa jonkinlainen toimintamalli ja jos sellaista ei vielä ole, niin sellaisen kehittäminen olisi ajankohtaista.

Malmitalon omissa hankinnoissa kannattaa etsiä jatkossa ympäristöystävällisempiä vaihtoehtoja kaikille hankinnoille ja ottaa huomioon Helsingin kaupungin ohjeet ja materiaalit vastuullisuuden ja vaikuttavuuden huomioimiseksi. Hyvänä apuna toimivat myös esimerkiksi ympäristömerkityt tuotteet, joista luotettavina voidaan mainita Joutsenmerkillä ja EU-ympäristömerkillä merkityt tuotteet. Joutsenmerkki on pohjoismainen ympäristömerkki, joka myönnetään kriteerit täyttävälle tuotteelle ja palveluille ja jonka tarkoituksena on helpottaa ympäristöystävällisten valintojen tekemistä (Ympäristömerkintä Suomi Oy, n.d.-a). EU-ympäristömerkki on käytössä EU-maiden lisäksi Islannissa, Liechtensteinissa ja Norjassa, ja myös sen tarkoituksena on auttaa ympäristöystävällisten ostopäätösten tekemistä (Ympäristömerkintä Suomi Oy, n.d.-b). Molemmat merkit, jotka ovat esitelty kuvassa 5, ovat olleet käytössä yli 30 vuotta ja niiden toimintaa Suomessa edistää ympäristömerkintälautakunta, jossa on edustajia esimerkiksi eri järjestöistä ja viranomaisista. Lautakunta ottaa myös kantaa ympäristömerkin kriteereihin ja kriteerien valmisteluun Suomen osalta. (Ympäristömerkintä Suomi Oy, n.d.-b; Ympäristömerkintä Suomi Oy, n.d.-c).

Kuva 5. Joutsenmerkki ja EU-ympäristömerkki (Ympäristömerkintä Suomi Oy, n.d.-d).

6.4 Kemikaalit

Kemikaaliluettelo ja sen ylläpitäminen on lakisääteinen velvollisuus. Luettelosta tulee käydä ilmi esimerkiksi kaikkien työpaikalla käytettävien kemikaalien kaupanimet aakkosjärjestyksessä, kemikaalien vaaramerkinnät ja tietoa käyttöturvallisuustiedotteista, joista löytyy tiedot kemikaalien vaaroista ja turvallisesta käytöstä. (Työsuojelu, n.d.).

Malmitalolta puuttuu kemikaaliluettelo ja selkeä ohjeistus työntekijöille. Kemikaalien säilytykseen on myös kiinnitettävä huomiota, sillä vaikka kemikaaleja säilytetään lukittavissa kaapeissa, ne eivät ole yleensä lukossa. On siis sovittava, kuka Malmitalon henkilökunnasta

on vastuussa kemikaaliluettelon tekemisestä, päivittämisestä ja selkeän ohjeistuksen tekemisestä henkilökunnalle. Luettelossa tulee näkyä työtehtävissä käytettävät kemikaalit ja niiden vaaraominaisuudet. Kemikaaliluettelo toteutetaan Ekokompassiin liittyvällä lomakkeella, jolloin Ekokompassin vaatima kriteeri kemikaaliluettelosta täyttyy. Kemikaaliturvallisuus on merkittävä tekijä myös työturvallisuuden näkökulmasta. Siivouksen osalta ympäristöystävällisyys on huomioitu, sillä Palmialla on kemikaaliluettelo ja selkeät ohjeistukset kemikaalittomaan siivoukseen (Palmia, 2024). Kemikaaliton siivous ja ympäristöystävällisyys tulee ottaa huomioon myös tulevaisuudessa, kun siivouspalveluja kilpailutetaan. Malmitalon henkilökunnan omiin toimintoihin tulee hankkia ympäristömerkittyjä tuotteita, kuten pesuaineita, ja suositella myös Malmitalon toimijoita ottamaan ympäristömerkit huomioon mahdollisissa hankinnoissaan.

6.5 Viestintä, vaikuttaminen ja luonnon monimuotoisuus

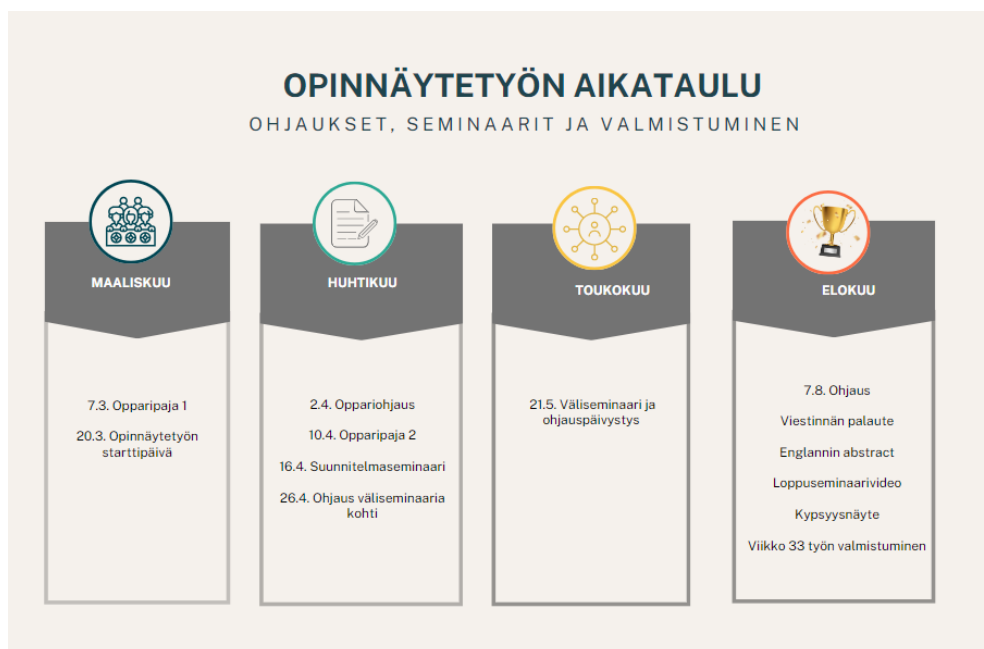
Helsingin kaupunki on tuottanut intranettiin työntekijöilleen paljon ympäristöystävällisiin toimintatapoihin liittyvää tietoa ja ohjeistuksia, mutta niistä ei olla tutkimuksen perusteella tietoisia, joten tieto ole saavuttanut kaikkia. Voi olla, että tiedon ovat löytäneet vain ne, joita asia valmiiksi kiinnostaa. Ympäristöasioista pitäisi pystyä viestimään tehokkaammin, jotta tieto tavoittaisi kaikki, ja muutoksen tullessa pystyä perustelemaan, miksi toimintatapoja muutetaan ja mikä ympäristövaikutus muutoksella on, koska muutoksen onnistuminen on todennäköisempää, kun toimintatapojen muutoksen tarpeellisuus ymmärretään ja hyväksytään. Tässä asiassa ei voi luottaa siihen, että työntekijät käyvät itsenäisesti tutkimassa asioita ja etsimässä tietoa, vaan ympäristöasioista on viestittävä henkilökohtaisesti, mieluiten yhteisissä kokouksissa, jolloin jokaisella on mahdollisuus esittää oma näkemyksensä ja kysyä jos jokin askarruttaa mieltä. Kokouksissa voi tulla esiin hyviä ideoita liittyen käytännön toimintatapoihin.

Alkukartoituksessa kävi ilmi, että Malmitalon katto ei kestä aurinkovoimalan painoa, mutta olisi hyvä selvittää, että voisiko katolle asentaa esimerkiksi viherkattoja tai mehiläispesiä tukemaan luonnon monimuotoisuutta. Myös hyönteishotelleja voisi asentaa talon ympäristöön. Malmitalolla olisi useita mahdollisuuksia näyttää edelläkävijyyttä positiivisten ympäristövaikutusten edistämiseksi ja esiintuonnissa ottamalla ympäristön ja luonnon monimuotoisuuden osaksi ohjelmatarjontansa ja järjestämällä esimerkiksi hyönteishotelli- tai linnunpönttötyöpajoja, ympäristöalan tietoisuuksia tai opastusta lajitteluun. Malmitalo voisi myös järjestää ympäristöaiheista ohjelmaa esimerkiksi ottamalla ympäristöasiat osaksi Malmin tapahtumakesä-kaupunkifestivaaliaan.

7 Opinnäytetyön toteuttaminen ja prosessi

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, eli kyseessä on työelämälähtöinen tutkimusongelma, joka pohjautuu työelämän tarpeisiin ja johon haetaan vastausta hyödyntämällä erilaisia aineistoja ja tutkimusmenetelmiä, kuten haastatteluja. (HAMK, n.d.-b). Opinnäytetyö sai alkunsa tilaajan tarpeesta, kun Malmitalolle tarvittiin ympäristösuunnitelma ja alkukartoitus Ekokompassia varten. Työ lähti käyntiin oppilaitoksen starttipäivänä maaliskuussa, jonka jälkeen oli tutustuttava teoriaan ja toteutettava käytännön asioita, kuten opinnäytetyösopimus tilaajan kanssa sekä selvítettävä tutkimuslupien tarpeellisuus. Huhtikuussa järjestettiin suunnitelmaseminaari, jossa esiteltiin suunnitelma opinnäytetyön toteuttamiseksi, ja toukokuun väliseminaarissa työn teoriaosuuden oli tarkoitus olla jo pitkällä ja tutkimusmenetelmiä toteutettu. Tämän työn osalta väliseminaariin mennessä teoriaosuuteen oli perehdytty riittävästi ja tutkimusmenetelmien osalta oli toteutettu havainnointikäynti Malmitalossa, mutta haastatteluja ei ollut vielä pidetty. Aikataulu etenkin keväällä oli tiukka, sillä suunnitelma- ja väliseminaarin välissä oli vain noin kuukausi aikaa. Väliseminaarin jälkeen kesäkuun alussa alkoi kesätauko, jolloin opinnäytetyötä tehtiin itsenäisesti elokuuhun saakka. Tavoitteena oli, että työ on valmis koulussa määritellyn tavoiteaikaan eli viikolla 33. Oppilaitoksen aikataulutusta on esitelty kuvassa 6.

Kuva 6. Opinnäytetyön aikataulu.

Tutkimus käynnistyi huhtikuussa, kun tilaajan kanssa pidettiin aloituspalaveri, jossa valittiin haastateltavat ja pohdittiin, mitä opinnäytetyön tulee sisältää. Sen jälkeen oli laadittava haastattelukysymykset ja toteutettava haastattelut ennen kesälomia. Keväällä ja alkukesästä

pidettiin muutama palaveri tilaajan kanssa ja panostettiin siihen, että kaikki vaadittavat tiedot oli kerätty juhannukseen mennessä, jotta tulokset ehdittiin analysoida kesän aikana. Myös Ekokompassin alkukartoituksen tuli olla valmis ennen juhannusta. Teoriaan liittyvää kirjallisuutta tuli hankkia hyvissä ajoin, sillä kyseiset kirjat olivat kirjastoissa erittäin varattuja ja joidenkin kirjojen saamista joutui odottelemaan. Huolellisen suunnittelun ansiosta kaikki haastattelut sekä havainnointit saatiin toteutettua ja tarvittavat tiedot saatiin ajoissa kerättyä.

Haastatteluja oli yhteensä kuusi kappaletta, joista osa oli Teams-haastatteluja, osa toteutettiin kasvotusten ja yksi haastattelu toteutettiin puhelimitse. Teams-haastattelujen osalta litterointi ja purku onnistui automaation avustuksella helposti, mutta henkilökohtaisten haastattelujen purku oli työläämpää koska se piti tehdä manuaalisesti. Myös havainnoinnin ja alkukartoituksen tulokset käytiin läpi ja tämä vaihe toteutettiin aikataulun mukaisesti kesäkuussa. Heinäkuu oli varattu lopputulosten pohdinnalle, kehitysehdotusten työstämiselle ja ympäristösuunnitelman laatimiselle ja elokuun alku opinnäytetyön viimeistelylle. Tutkimuksen kulkua on kuvattu tarkemmin kuvassa 7.

Kuva 7. Tutkimuksen kulku.

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Aihe oli hyvin laaja, sillä vaikka opinnäytetyössä tarkasteltiin Malmitaloa yksikkötasolla, oli taustalla kuitenkin paljon isompi kokonaisuus eli Helsingin kaupunkiorganisaatio ja sen eri toimialat ja palvelut. Työn alussa oli perehdyttävä huolellisesti koko kaupunkiorganisaatioon, jotta kokonaisuus hahmottuu, mutta oli myös vältettävä aiheen laajenemista liikaa ja muistettava keskittyä Malmitaloon. Helsingin kaupungin vaikutusta ei kuitenkaan voitu täysin poissulkea, sillä kaupungilla on jo olemassa isoja ympäristöön ja ilmastoon liittyviä linjauksia, jotka vaikuttavat Malmitalon toimintaan nyt ja tulevaisuudessa (Helsingin kaupunki, 2024. -e).

Opinnäytetyössä toteutettiin teoriaan perehtymisen lisäksi laadullinen tutkimus ja Ekokompassin alkukartoitus, ja sekä tutkimustuloksista että alkukartoituksesta on hyötyä tilaajalle Ekokompassin rakentamisessa. Tilaajan kommenttien mukaan työ on hyödyllinen ja kattava etenkin siksi, koska se auttaa Malmitalon ympäristötyön jäsentämisessä, kuten alkutilanteen hahmottamisessa, alkukartoitustyössä ja lakilistauksessa. Lisäksi työ antaa tilaajalle erinomaisen pohjan pitkäjänteiselle ja suunnitelmalliselle tekemiselle Malmitalon ympäristöjohtamisen tueksi. Alun perin tilaajan kanssa keskusteltiin myös kemikaaliluettelon ja jätehuoltosuunnitelman laatimisesta, mutta nämä olivat liian laajoja aiheita tässä aikataulussa toteutettavaksi, joten niihin keskityttiin yleisellä tasolla. Malmitalo toteuttaa Ekokompassia varten kemikaaliluettelon ja jätehuoltosuunnitelman lokakuun puoliväliin mennessä, ja tästä opinnäytetyöstä saa hyvää pohjatietoa niitä varten. Ympäristösuunnitelmasta toivottiin myös kopioitavaa. Johtuen toimijoiden ja yksiköiden eroavaisuuksista, tämä ei välttämättä sovellu tällaisenaan kopioitavaksi muille Helsingin kulttuurikeskuksille, mutta ne saavat varmasti tästä apua omia ympäristötoimenpiteitään varten.

Opinnäytetyön edetessä esiin nousi useita kehityskohteita Malmitalon negatiivisten ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Monet kehityskohteista ovat täysin mahdollisia toteuttaa, eivätkä ne vaadi kovin isoja taloudellisia panoksia. Esimerkiksi lajittelun mahdollistaminen hankkimalla sopivat lajitteluastiat sekä eri toimijoiden käytäntöjen yhtenäistäminen ovat melko edullisia toteuttaa, mutta vaativat onnistuakseen paljon aikaa ja suunnittelua. Kiinteistöön suunniteltu peruskorjaus, joka vaatii isomman investoinnin, taas pienentää energiankulutusta tulevaisuudessa.

Malmitalo on ottamassa Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää käyttöön, ja etenkin sen rakennusvaiheessa tarvitaan myös työntekijöiden panosta. Malmitalon johdolla tulisi olla aikaa perehtyä perusteellisesti Ekokompassin tuomiin muutoksiin ja vaatimuksiin, jotta

päämäärä ja tavoite ovat johdolle selkeät, jolloin viesti voidaan esittää selkeänä myös työntekijöille ja toimijoille. Tämän onnistumisessa auttaa, jos työntekijöillä on hyvä yhteishenki ja he ovat sitoutuneita yhteisiin tavoitteisiin. Muutokselle tulee varata tarpeeksi aikaa ja on huolehdittava siitä, että yhteisössä on turvallinen ilmapiiri ja että kaikki uskaltavat esittää omat näkemyksensä, koska se edesauttaa muutoksen onnistumista (Salminen, 2023, ss. 48–49). Aikaa tulisi löytyä myös esimerkiksi jätetilastojen seurantaan ja kierrätysasteen kehittämiseen, koska se ei pelkästään riitä, että lajitteluastiat hankitaan, vaan lajitteluasteen kehittämistä täytyy aktiivisesti seurata. Lajitteluastioiden hankkimisen jälkeen olisi tärkeää myös keskustella toimitilahuoltajien ja toimijoiden kanssa siitä, miten lajittelu on lähtenyt käyntiin ja pohtia mahdollisia kehittämistoimenpiteitä, kuten ohjeistusta.

Malmitalolla on nykyään oma ekotukihenkilö, jonka tehtävänä on opastaa ja tukea työkavereita ympäristötyössä ja roolikuvauksen mukaan hän saa käyttää kuukaudessa yhden päivän ekotukihenkilön tehtäviin. Hänestä on iso apu Malmitalon johdolle ympäristöasioiden kehittämisessä, mutta jos hän on mukana Ekokompassin rakentamisessa ja toimii lisäksi ympäristöasioiden kehittämisen linkkinä henkilökunnalle, voi olla, ettei päivä kuukaudessa riitä ainakaan Ekokompassin rakennusvaiheessa. Olisi tärkeää suunnitella, miten hänen aikansa riittää ekotukihenkilön roolin toteuttamiseen oman työnsä ohessa.

Vaikka Malmitalo alkaa olla jo vanha kiinteistö, on sillä kuitenkin täysi mahdollisuus päivittää itsensä nykyaikaan ja jopa edelläkävijäksi ympäristövaikutusten suhteen, sillä se voisi toimia suunnannäyttäjänä ja vaikuttajana negatiivisten ympäristövaikutusten pienentämisessä sekä positiivisten ympäristövaikutusten lisäämisessä. Kuvataidekouluissa taiteen avulla voidaan toteuttaa ympäristökasvatusta, sillä taideteosten aiheeksi voitaisiin toisinaan ottaa ympäristöön liittyviä aiheita ja järjestää vaikka aiheeseen liittyvä taidenäyttely. Malmitalon ohjelmistoon voisi ottaa ympäristöön liittyviä esityksiä ja se voisi järjestää ympäristötyötä tukevia tapahtumia kuten ympäristöön liittyviä teemaviikkoja.

Työn aihe oli työelämälähtöinen ja käytännönläheinen, koska siinä pääsi tutustumaan konkreettisella tasolla kulttuurikeskuksen käytännön toimintoihin ympäristöasioissa sekä pohtimaan kehitystoimenpiteitä, ja motivaatio työn tekemiseen oli siksi hyvä. Työ oli tekijälleen antoisa, sillä teoriaosuudessa oli paljon opittavaa, ja oli mielenkiintoista päästä tutustumaan myös Helsingin kaupungin toimintamalleihin ympäristötoimenpiteiden suhteen, Malmitalon toimintakulttuuriin sekä Ekokompassi-ympäristöjärjestelmään.

Haasteena oli se, kun sekä teoriaosuus että Helsingin kaupunkiorganisaation laajuus uhkasivat laajentaa työtä, mutta tähän työhön on pyritty sisällyttämään ainoastaan siihen

kiinteästi liittyvät aiheet. Myös tutkimusmenetelmiin ja sisällönanalyysiin perehtyminen sekä niiden toteuttaminen olivat haasteellisia, sillä aiheet olivat opinnäytetyön tekijälle täysin uusia ja niihin piti paneutua itsenäisesti, mikä vei paljon aikaa. Työ eteni kuitenkin koko kesän ajan suunnitelman mukaisesti ja valmistui oppilaitoksen asettamassa tavoiteajassa.

Lähteet

- Club of Rome. (2024a) *History*. <https://www.clubofrome.org/history/>
- Club of Rome. (2024b) *Members*. <https://www.clubofrome.org/members/>
- Discoland. (n.d.). *Discoland - Esitystekniikan erikoisliike*.
<https://discoland.fi/aani/kaiuttimet/line-array>
- Ekoenergy. (2024). *Ympäristömerkki*. <https://www.ekoenergy.org/fi/ecolabel/>
- Ekokompassi opas. (2022). *Lataa ilmainen opas*. <https://ekokompassi.fi/lataa-ekokompassi-opas/>
- Ekokompassi. (n.d.-c.). *Jätteiden etusijajärjestys* [kuva]. <https://ekokompassi.fi/jatelaki-uudistui-mita-se-tarkoittaa-yritykselle/>
- Ekokompassi. (n.d.-a). *Ympäristöjärjestelmän rakentaminen*.
https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/ymparistojarjestelman-rakentaminen/?_gl=1*1wcn885*_up*MQ..&qclid=Cj0KCQjw6PGxBhCVARIsAlumnW_aUReitKySBVix-fBmAIDe4NI2UCKIh2Jw-UM1RifzOfyYIDVNoN0aAmFXEALw_wcB
- Ekokompassi. (n.d.-b.). *Ympäristöjärjestelmä* [kuva].
https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/?_gl=1*zb5qff*_up*MQ..&qclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw5fON4R-M9LN-MPvuYIUDDuVdNp1Vv8hCm5NL3xBnq08HSq6WV0X_hoCfzoQAvD_BwE
- Ekotuki. (n.d.-c.). *Ekotukihenkilön tehtävät*. <https://www.ekotuki.fi/toiminta/ekotukihenkilon-tehtavat/>
- Ekotuki. (n.d.-b.). *Ekotukitoiminta-ympäristötekoja työpaikalla*. <https://www.ekotuki.fi/>
- Ekotuki. (n.d.-a.). *Miten mukaan ekotukitoimintaan?* <https://www.ekotuki.fi/miten-mukaan-ekotukitoimintaan/>
- Elinkeinoelämän Keskusliitto. (n.d.). *Julkiset hankinnat*.
<https://ek.fi/tavoitteemme/yrityslainsaadanto/julkiset-hankinnat/>
- EU:n hankintadirektiivi 2014/24/EU. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0024>
- EUR-Lex. *Kestävä kehitys*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=LEGISSUM:sustainable_development
- Halonen, T., Korkman, S., Lund, P. D., Neuvonen, A., Rohweder, L., Sojamo, S., . . . Ahola, S. (2017). *Kirjava käsikirja kestävään kehitykseen*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- HAMK. (n.d.-a.). *Ennen opinnäytetyön aloittamista*. Hämeen ammattikorkeakoulu.
<https://www.hamk.fi/opiskelijalle/opintojen-suunnittelu/opinnaytetyo/ennen-opinnaytetyon-aloittamista/>
- HAMK. (n.d.-b.). *Opinnäytetyö*. Hämeen ammattikorkeakoulu.
<https://www.hamk.fi/opiskelijalle/opintojen-suunnittelu/opinnaytetyo/>

- Helen Oy. (2023a). *Päivitä kaukolämpö uusiutuvaksi*. <https://www.helen.fi/yritykset/lampoa-yrityksille/tietoa-yritysassiakkaalle/paivita-kaukolampo-uusiutuvaksi>
- Helen Oy. (2023b). *Uusiutuva energia*. <https://www.helen.fi/yritykset/sahkoa-yrityksille/lisatuotteet-ja-palvelut/uusiutuva-energia>
- Helsingin kaupunki. (2021). *Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025*. <https://stplattaprod.blob.core.windows.net/strategiatalousprod/Helsingin%20kaupunki-strategia%20Kasvun%20paikka.pdf>
- Helsingin kaupunki. (2024a). *Hankinnat ja kilpailuttaminen*. <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/strategia-ja-talous/hankinnat-ja-kilpailuttaminen>
- Helsingin kaupunki. (2024b). *Kulttuuri*. <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/toimialan-esittely>
- Helsingin kaupunki. (2024c). *Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala*. <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala>
- Helsingin kaupunki. (2024d). *Toimialat*. <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat>
- Helsingin kaupunki. (2024e). *Ympäristön ja luonnon suojelun tavoitteet*. <https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/ympariston-ja-luonnon-suojelu/ympariston-ja-luonnon-suojelun-tavoitteet>
- Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia. (2023a.). *Agendasta teoiksi- YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen Helsingissä*. <https://www.hel.fi/static/kanslia/Julkaisut/2023/agendasta-teoiksi-2023.pdf>
- Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia. (2023b.). *Agendasta teoiksi- YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen Helsingissä* [kuva]. <https://www.hel.fi/static/kanslia/Julkaisut/2023/agendasta-teoiksi-2023.pdf>
- Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala. (2023). *Ympäristöraportti 2022*. <https://www.hel.fi/static/kanslia/julkaisut/2022/ymparistoraportti-2022.pdf>
- Helsingin tapahtumasäätiö. (n.d.). *Helsingin tapahtumasäätiö*. <https://eventshelsinki.fi/>
- Joutsenmerkki. (n.d.). *Tietoa Joutsenmerkistä*. <https://joutsenmerkki.fi/tietoa-joutsenmerkista/>
- Jyväskylän yliopisto. (n.d.). *Puoli vuosisataa kestävä kehitys*. <https://onlinecourses.jyu.fi/mod/page/view.php?id=2064&lang=en>
- Jätelaki 646/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=i%C3%A4telaki>

- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kemikaalilaki 599/2013.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130599?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kemikaalilaki>
- Kestävä Helsinki. (2024). *Kolmas kestävän kehityksen arvio 2023*.
<https://kestavyys.hel.fi/kolmas-kestavan-kehityksen-arvio/>
- Koipijärvi, T., & Kuvaja, S. (2017). *Yritysvastuu: Johtamisen uusi normaali*. (1. painos.). Kauppakamari.
- Koipijärvi, T., & Kuvaja, S. (2020). *Yritysvastuu 2.0: Johtamisen uusi normaali*. (2., uudistettu painos.). Kauppakamari.
- Kosonen, M., Santalainen, T., & Alahuhta, M. (2022). *Elinvoimaetu: Missiona kestävän kasvun edelläkävijyys*. Docendo.
- Kurittu, K., & Rankinen, L. (2023). *Menesty kestävästi!: Vastuullisuus johdon ja hallituksen agendalla*. Alma Talent.
- Laki julkisista hankinnoista ja käyttösoimuksista 1397/2016.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=julkiset%20hankinnat>
- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005.
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050390#L2P16>
- Malmitalo. (n.d.). *Tervetuloa Malmitaloon!* <https://www.malmitalo.fi/fi/info#toimijat>
- Mattila, H., & Aivelo, T. (2020). *Elämän verkko: Luonnon monimuotoisuutta edistämässä*. Gaudeamus.
- Palmia. (2024). *Siivouksen kemikaalittomuus*.
<https://www.palmia.fi/fi/yritys/vastuullisuus/siivouksen-kemikaalittomuus/>
- Reilu kauppa. (n.d.-a). *Kriteerit*. <https://reilukauppa.fi/osallistu/reilun-kaupan-kunnat-ja-kaupungit/kriteerit/>
- Reilu kauppa. (n.d.-c). *Reilun kaupan kriteerit*. <https://reilukauppa.fi/reilun-kaupan-kriteerit/>
- Reilu kauppa. (n.d.-b). *Reilun kaupan kunnat ja kaupungit*.
https://reilukauppa.fi/osallistu/reilun-kaupan-kunnat-ja-kaupungit/?partnerType_cat=kaupunki-kunnat
- Riffi. (2011). *Viivekaiuttimelle aikaa*. <https://riffi.fi/artikkelit/reima-saarisen-palsta/viivekaiuttimelle-aikaa>
- Salminen, J., & Viitasalo, E. (2022). *Muutoksen johtaminen: Matkaopas organisaation muutosmatkalle* (1. painos.). Brik.

Vilkkä, H., & Mankki, V. (2024). *Johdatus monimenetelmätutkimukseen*. Santalahti-kustannus.

Yleiskokous. (2015). *Yleiskokouksen päätöslauselma 25. syyskuuta 2015*.

https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2186383/Agenda2030_ep%C3%A4virallinen+suomennos.pdf/707fe444-6540-49d6-86a3-fd6bee1cf345/Agenda2030_ep%C3%A4virallinen+suomennos.pdf?t=1461157452000

Ympäristöhallinnan verkkopalvelu. (2022). *Kestävät julkiset hankinnat ja investoinnit*.

<https://www.ymparisto.fi/fi/kierto-ja-biotalous/kestava-kulutus/kestavat-julkiset-hankinnat-ja-investoinnit>

Ympäristömerkintä Suomi Oy. (n.d.-b). *EU-ympäristömerkki*. [https://eu-](https://eu-ymparistomerkki.fi/tietoa-merkista/)

[ymparistomerkki.fi/tietoa-merkista/](https://eu-ymparistomerkki.fi/tietoa-merkista/)

Ympäristömerkintä Suomi Oy. (n.d.-d). *Joutsenmerkki ja EU-ympäristömerkki* [kuva].

<https://joutsenmerkki.fi/tietoa-meista/>

Ympäristömerkintä Suomi Oy. (n.d.-a.). *Tietoa Joutsenmerkistä*.

<https://joutsenmerkki.fi/tietoa-joutsenmerkista/>

Ympäristömerkintä Suomi Oy. (n.d. -c.). *Ympäristömerkintälautakunta*.

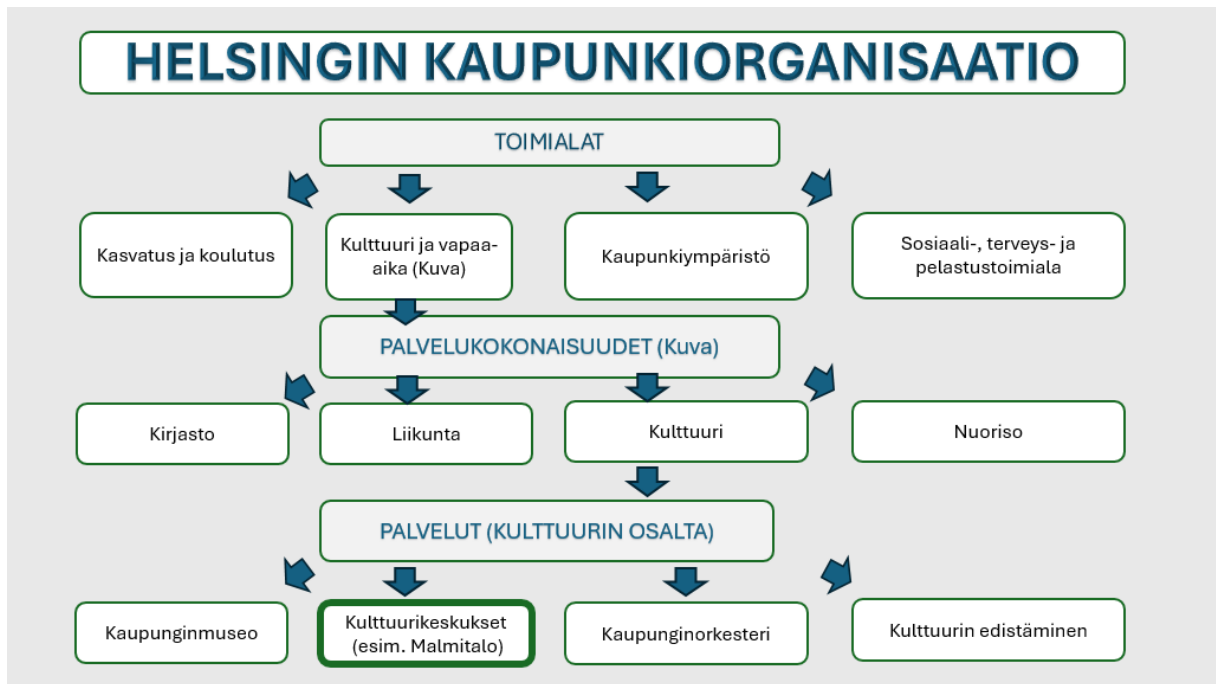
<https://joutsenmerkki.fi/tietoa-meista/ymparistomerkintalautakunta/>

Ympäristöministeriö. (2022). *Kansainvälinen ympäristökokous Tukholmassa- 50 vuotta*

ympäristötoimia. <https://ym.fi/-/kansainvalinen-ymparistokokous-tukholmassa-50-vuotta-ymparistotoimia>

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140527>

Liite 1. Helsingin kaupunkiorganisaatio.

Liite 2. Haastattelukysymykset

Kysymykset, haastateltavat 1 ja 2.

1. Oletko tutustunut tietosuojalomakkeeseen?**2. Työnkuvaan liittyvät asiat:**

- A) Millaista on mielestäsi ympäristöystävällinen siivous?
- B) Kuinka kauan olet työskennellyt Malmitalossa?
- C) Työskenteletkö täällä päivittäin? Säännöllisesti vai vuorotyössä? Viikonloppuisin?
- D) Oletko havainnut aamu- ja iltavuoron tai viikonpäivien välillä jotain eroja liittyen energiankulutukseen, vedenkulutukseen, roskaamiseen tms?
- E) Käytetäänkö siivouksessa kertakäyttötuotteita?

3. Sisällä olevien roskisten tyhjennys:

- A) Tyhjennetäänkö kaikki roskikset joka päivä?
- B) Tyhjennetäänkö roskikset riippumatta siitä, onko roskis täynnä? (liittyy muovisten roskapussien kulutukseen)
- C) Ovatko kaikki roskikset mielestäsi tarpeellisia?
- D) Pitäisikö niitä olla enemmän tai vähemmän? Miksi?
- E) Mikä taho hoitaa ulkoroskisten tyhjennyksen?

4. Aulassa olevat roskikset:

- A) Kuinka usein ne tyhjennetään?
- B) Oletko havainnut niissä kierrätettävää materiaalia kuten palautuspulloja?
- C) Miten aulan jätekeräyksen voisi hoitaa paremmin?

5. Kierrätys ja lajittelu:

- A) Miten kulttuuripalvelujen toimitilojen lajittelua voisi mielestäsi kehittää?
- B) Entä muiden Malmitalon toimijoiden?
- C) Voisiko jätekatos olla toimivampi? Miten?
- D) Ovatko jätekatoksessa sijaitsevat jäteastiat riittävän kokoisia?
- E) Millaisia havaintoja olet tehnyt jäteastioiden tyhjennysväleistä? (esim. Tyhjennetäänkö puoliksi tyhjiä astioita, tai täyttykö osa astioista liian nopeasti?)
- F) Miten koet sen, että kaikki Malmitalon toimijat lajittelisivat jätteensä?

6. Kemikaalit:

- A) Ovatko käyttämänne kemikaalit ympäristöystävällisiä?
- B) Onko teillä kemikaaliluettelo Malmitalossa käytettävistä kemikaaleista?
- C) Käytetäänkö mikrokuitusiivousta, johon ei tarvita kemikaaleja?

7. Energiankäyttö:

- A) Millaisia energiankäyttöön liittyviä havaintoja olet tehnyt? Esimerkiksi, jätetäänkö valoja päälle toimitiloihin, joita ei käytetä, tai jotain muuta?

B)

8. Yleisiä havaintoja:

A) Millaisia huomioita ympäristönäkökulmasta olet tehnyt esim. Wc-tiloihin liittyen?

B) Entä huonelämpötilaan tai ilmanvaihtoon liittyen?

9. Viestintä:

A) Miten Malmitalon suunnalta tällä hetkellä viestitään teidän suuntaanne?

Toimiiko se?

B) Mikä olisi paras viestintäkanava?

10. Tuleeko mieleesi jotain muuta, jota en ole kysynyt?

Kiitos paljon vastauksistasi!

Kysymykset, haastateltava 3.

1. Oletko tutustunut tietosuojalomakkeeseen?
2. Työskenteletkö täällä päivittäin? Oletko havainnut aamu- ja iltavuoron tai viikonpäivien välillä jotain eroja liittyen energiankulutukseen, roskaamiseen tms?
3. **Kemikaalit:** Miten ympäristöystävällisyys on huomioitu kemikaaleissa? Onko vaarallisia kemikaaleja? Jos on, miten niitä säilytetään? Miten kemikaalipullot on merkitty? Miten merkintöjä voisi selkeyttää?
4. **Kierrätys ja lajittelu:** Millä tasolla nämä asiat ovat mielestäsi tällä hetkellä? Miten lajittelua ja kierrätystä voisi mielestäsi kehittää? Miten koet sen, että kaikki Malmitalon toimijat lajittelisivat jätteensä? Millaista jätettä teidän toiminnastanne syntyy?
5. **Energiankäyttö:** Millaisia energiankäyttöön liittyviä havaintoja olet tehnyt? Esimerkiksi, jätetäänkö valoja päälle toimitiloihin, joita ei käytetä, tai jotain muuta?
6. **Yleisiä havaintoja:** Millaisia huomioita ympäristönäkökulmasta olet tehnyt tiloihin liittyen? Entä huonelämpötilaan tai ilmanvaihtoon liittyen? Entä vedenkulutukseen liittyviä havaintoja?
7. **Viestintä:** Miten Malmitalon suunnalta tällä hetkellä viestitään teidän suuntaanne ympäristöasioihin liittyen? Toimiiko se? Mikä olisi paras viestintäkanava?
8. Tuleeko mieleesi jotain muuta, jota en ole kysynyt?

Kysymykset, haastateltava 4.

1. Oletko tutustunut tietosuojalomakkeeseen?
2. Työnkuva
 - A. Mitä työnkuvaasi kuuluu?
 - B. Työskenteletkö täällä päivittäin?
 - C. Säännöllisesti vai vuorotyössä? Viikonloppuisin?
 - D. Oletko havainnut aamu- ja iltavuoron tai viikonpäivien välillä jotain eroja liittyen energiankulutukseen, roskaamiseen tms?
3. Kemikaalit
 - A. Oletko huomannut kehitettävää kemikaalien säilytyksessä eri toimijoilla?
 - B. Miten hyvin tunnet kemikaalit ja niihin liittyvät ohjeistukset?
 - C. Miten kemikaalipullot on merkitty?
 - D. Miten merkintöjä voisi selkeyttää?
4. Kierrätys ja lajittelu:
 - A. Millä tasolla nämä asiat ovat mielestäsi tällä hetkellä?
 - B. Miten eri jätejakeet lajitellaan ja kierrätetään tällä hetkellä?
 - C. Miten lajittelua ja kierrätystä voisi mielestäsi kehittää?
 - D. Miten koet sen, että kaikilla Malmitalon toimijoilla olisi mahdollisuus jätteiden lajitteluun?
 - E. Onko toimijoiden välillä eroja tällä hetkellä?
5. Energiankäyttö
 - A. Millaisia energiankäyttöön liittyviä havaintoja olet tehnyt? Esimerkiksi, jätetäänkö valoja päälle toimitiloihin, joita ei käytetä, tai jotain muuta?
6. Yleisiä havaintoja
 - A. Millaisia huomioita ympäristönäkökulmasta olet tehnyt tiloihin liittyen? Entä huonelämpötilaan tai ilmanvaihtoon liittyen?
7. Viestintä:
 - A. Miten Malmitalon viestintä toimii eri toimijoiden suuntaan?
 - B. Miten viestintää voisi mielestäsi kehittää?
 - C. Tuleeko toimijoilta ympäristöasioihin liittyviä kehitysehdotuksia Malmitalolle? Millaisia?
 - D. Tuleeko sidosryhmien suunnalta kyselyitä siitä, miten Malmitalo hoitaa ympäristöasioitaan?
8. Malmitalon toiminta
 - A. Miten toimintaa voisi mielestäsi kehittää ympäristöystävällisempään suuntaan?
 - B. Miten eri toimijat suhtautuvat ympäristöasioiden kehittämiseen?
9. Tuleeko mieleesi jotain muuta, jota en ole kysynyt?

Kysymykset, haastateltava 5.

1. Oletko tutustunut tietosuojalomakkeeseen?
2. Työskenteletkö täällä päivittäin? Säännöllisesti vai vuorotyössä? Viikonloppuisin? Oletko havainnut aamu- ja iltavuoron tai viikonpäivien välillä jotain eroja liittyen energiankulutukseen, roskaamiseen tms?
3. Aulassa olevat roskikset: Miten aulan jätekeräyksen voisi hoitaa paremmin?
4. Energiankäyttö: Millaisia energiankäyttöön liittyviä havaintoja olet tehnyt? Esimerkiksi, jätetäänkö valoja päälle toimitiloihin, joita ei käytetä, tai jotain muuta?
5. Yleisiä havaintoja: Millaisia huomioita ympäristönäkökulmasta olet tehnyt Malmitalon toimitiloihin liittyen? Entä huonelämpötilaan tai ilmanvaihtoon liittyen? Miten Malmitalon toimijat voisivat toimia ympäristöystävällisemmin?

Kysymykset, haastateltava 6.

1. Oletko tutustunut tietosuojalomakkeeseen?
2. A. Kuinka pitkään olet työskennellyt Malmitalossa? Työskenteletkö täällä päivittäin? Säännöllisesti vai vuorotyössä? Viikonloppuisin?
B. Oletko havainnut aamu- ja iltavuoron tai viikonpäivien välillä jotain eroja liittyen energiankulutukseen, roskaamiseen tms?
3. Kemikaalit:
 - A. Miten ympäristöystävällisyys on huomioitu kemikaaleissa?
 - B. Onko vaarallisia kemikaaleja? Jos on, miten niitä säilytetään?
 - C. Miten kemikaalipullot on merkitty? Miten merkintöjä voisi selkeyttää?
 - D. Miten kemikaalien säilytystä voisi kehittää?
4. Kierrätys ja lajittelu:
 - A. Millä tasolla nämä asiat ovat mielestäsi tällä hetkellä? Miten lajittelua ja kierrätystä voisi mielestäsi kehittää?
 - B. Millaista jätettä teidän toiminnastanne syntyy?
 - C. Miten teidän käytöstä poistetut koneet ja laitteet kierrätetään? Entä tyhjät maalipurkit ja muut purkit, esim. ponnekaasupurkit (jos niitä on) jne?
 - D. Onko siihen nimetty vastuuhenkilö?
5. Energiankäyttö:
 - A. Millaisia energiankäyttöön liittyviä havaintoja olet tehnyt? Esimerkiksi, jätetäänkö valoja päälle toimitiloihin, joita ei käytetä, tai jotain muuta?
6. Yleisiä havaintoja:
 - A. Millaisia huomioita ympäristönäkökulmasta olet tehnyt tiloihin liittyen?
 - B. Entä huonelämpötilaan tai ilmanvaihtoon liittyen?
7. Viestintä: Miten Malmitalon suunnalta tällä hetkellä viestitään eri toimijoiden suuntaan? Mikä olisi paras viestintäkanava?
8. Tuleeko mieleesi jotain muuta, jota en ole kysynyt?

Liite 3. Havainnoinnin yhteydessä otettuja valokuvia

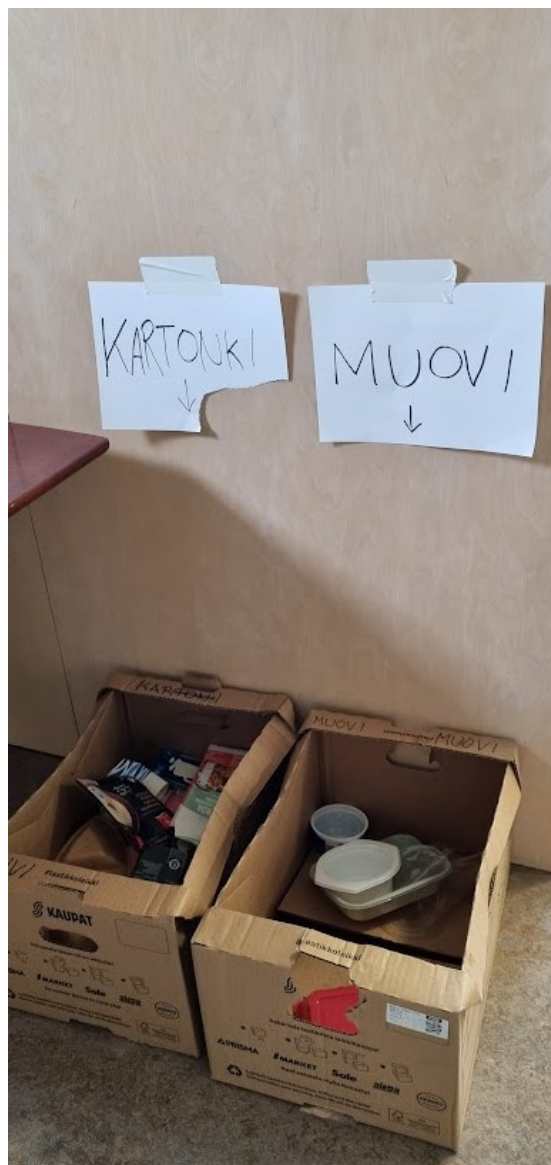
Malmitalon aula

Aulan roskis

Henkilökunnan tekemiä lajitteluastioita

Jätekatoksessa oleva täysinäinen sekajäteastia sekä biojäteastia

Ison salin valaistusta

Liite 4. Aineistonhallintasuunnitelma

Aineistonhallintasuunnitelma

Tutkimusaineiston tallennus ja säilytys

Haastattelut, havainnointi, erilaiset tilastot ja valokuvat. Tutkimusaineisto tallennetaan ja käsitellään HAMK:in O365 OneDrivessä. Aineistoa käsittelee opiskelija, eli Kati Vinkki.

Toimeksiantajan kanssa on sovittu seuraavaa:

Tutkimusaineisto suojataan luvatonta käsittelyä vastaan käyttäjätunnuksella ja salasanalla ja tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa. Rekisterinpidosta vastaa tutkimusluvan saaja. Samaten tutkimusrekisteri hävitetään, kun henkilötiedot eivät ole enää tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi. Tutkimusluvan saaja sitoutuu siihen, ettei hän käytä saamiaan tietoja asiakkaan tai henkilökuntaan kuuluvan henkilön tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus, eikä luovuta saamiaan henkilötietoja sivulliselle. Varmuuskopiointi suoritetaan muistitikulle.

Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Tutkimusaineisto ei sisällä salassa pidettävää tai arkaluonteista tietoa ja aineisto anonymisoidaan. Haastateltaville annetaan tietosuojailmoitus.

Opinnäytetyön omistajuus

Opinnäytetyön omistajuus jaetaan Helsingin kaupungin ja opiskelijan kesken työn hyväksymisen jälkeen.